

Lezen

JAARGANG 7 NUMMER 2 2012
EEN UITGAVE VAN STICHTING LEZEN

HET OPTIMISTISCHE UNIVERSUM
VAN LOES RIPHAGEN

SCHRIJVERSHUIZEN ••• HUISDIERENLEED IN BOEKEN ••• INTERVIEW MET JOHN
GREEN ••• MEDIA-OPVOEDING ••• ZOMERLEZEN ••• POËZIE IN DE KLAS •••
BOVEN IS HET STIL VERFILMD ••• HOMMAGE AAN GUUS KUIJER ••• AAF
BRANDT CORSTIUS OVER LEZEN ••• LEZEN EN DEBATTEREN IN HET VMBO •••
EEN KIJKJE IN HET ATELIER VAN LOES RIPHAGEN

juni Maand van het Spannende Boek, thema 'Het kwaad in jezelf – waar ligt jouw grens?', maandvanhetspannendeboek.nl

2 juni Finale landelijke dichtwedstrijd Doe Maar Dicht Maar, poeziepaleis.nl

3 juni Letterenloop, letterenloop.nl

12 t/m 17 juni 43ste Poetry International Festival Rotterdam, poetryinternational.org

14 juni C. Buddingh'-Prijz voor nieuwe Nederlands-talige poëzie, poetryinternational.org

17 juni Prijsuitreiking Write Now!, writenow.nu

24 juni Poëzie aan de steiger, gedichtenfestival aan de steiger vóór de Rode Hoed aan de Keizersgracht in Amsterdam, gewijd aan het sonnet, slaa.nl

eind juni Nederlandse Kinderjury, kinderjury.nl

eind juni Finale Kasteeljuweel, muiderslot.nl

1,2 en 3 september Manuscripta Westergasfabriek Amsterdam. Feestelijke opening van het nieuwe boekenseizoen. Op 1 en 2 september is de beurs toegankelijk voor publiek, manuscripta.nl

3 t/m 9 september Week van de Alfabetisering, lezenenschrijven.nl

19 september Start De Weddenschap, deweddenschap.nl

3 t/m 13 oktober 58ste Kinderboekenweek, kinderboekenweek.nl

14 oktober Kinderboekenmarkt Den Haag, kinderboekenmarkt.nl

november Nederland Leest, nederlandleest.nl

1 t/m 7 november Muisweek, muisfeest.nl

8 november Tweejaarlijks wetenschappelijk congres van Stichting Lezen, onderwerp: 'De aarzelende lezer', locatie: Pakhuis De Zwijger in Amsterdam

Hoe beoordeelt u *Lezen*?

Stichting Lezen heeft onderzoeksbureau Ipsos Synovate laten onderzoeken hoe u het tijdschrift *Lezen* waardeert en in welke mate het aansluit bij uw behoeften. Bijna duizend lezers namen de moeite om de online vragenlijst in te vullen. Daarvoor is een woord van dank op zijn plaats. Van uw antwoorden en suggesties kan het blad beter worden, waardoor de leescultuur in Nederland wordt versterkt.

Lezen wordt gewaardeerd. Zowel over de inhoud en de opmaak als de verschillende rubrieken zijn lezers positief. Het tijdschrift wordt in het algemeen nuttig, interessant en toegankelijk genoemd en het gemiddelde rapportcijfer voor het blad als geheel is een 8. Natuurlijk zien lezers ook ruimte voor verbetering. Veel lezers zouden meer praktijk- en actiegerichtheid in de kolommen terug willen vinden, aansluiting bij het dagelijkse werk aan de hand van voorbeelden en (les)suggesties. Zo suggereert een lezer 'in gesprek te gaan met een "moeilijke" lezer' en zo te achterhalen wat hem of haar van lezen weerhoudt. Een andere lezer vraagt vooral ook aandacht te besteden aan leerlingen in het vmbo. Met deze en de vele tientallen andere suggesties zal de redactie zeker haar voordeel doen.

Op de website van Stichting Lezen is binnenkort een uitgebreider verslag van het onderzoek beschikbaar. Daar kunt u ook zien wie de iPad gewonnen heeft die onder de deelnemers aan de enquête is verloot.

Redactioneel

Het was een bijzonder voorjaar. We leverden onze plannen voor de toekomst in, zagen een kabinet vallen en het weer was historisch slecht (maar misschien wel goed leesweer).

In februari heeft Stichting Lezen haar beleidsplan 2013–2016 naar het ministerie van ocw gestuurd. De Raad voor Cultuur brengt hierover advies uit; op het moment dat deze *Lezen* naar de drukker gaat is het advies nog niet bekend.

Onder het motto ‘Samen werken aan de leescultuur’ willen we de komende jaren precies doen wat het motto aangeeft: het versterken van de leescultuur. Hoe? We weten inmiddels vrij goed wat werkt en zullen dan ook meer inzetten op de juiste randvoorwaarden en succesfactoren voor leesbevordering. Dat doen we in ons eentje als het moet, en samen met anderen waar dat kan. Een heuse leescoalitie staat in de steigers. Voor wie meer wil weten is er een uitgebreide versie van ons beleidsplan beschikbaar op lezen.nl.

Naast plannen maken hebben we dit voorjaar ook geëvalueerd. Op de oproep in de vorige *Lezen* om ons te laten weten wat u van dit tijdschrift vindt, heeft u massaal gereageerd. Met grote dank aan de bijna duizend lezers die de moeite hebben genomen de enquête in te vullen hebben we zicht kunnen krijgen op uw mening. En... u leest de *Lezen* met veel plezier: we krijgen gemiddeld een 8! De resultaten van de enquête zijn vers en zeer waardevol: niet alleen omdat u ons blad zo positief beoordeelt, maar ook omdat u ons duidelijk hebt gemaakt wat u goedvindt, wat er beter kan of wat u mist. We genieten van de complimenten en zullen de wensen en bezwaren serieus nemen en u ook de komende jaren zo goed mogelijk informeren en (hopelijk) inspireren.

Ondertussen nadert de zomer. Vakantie, een koffer of apparaat vol boeken mee... ik zal zeker niet de enige zijn die ernaar uitziet. Na het regenachtige voorjaar wens ik u een goede zomer met veel mooie zomerse leeservaringen.

Gerlien van Dalen,
Directeur Stichting Lezen

De projecten die recentelijk mogelijk zijn gemaakt met inhoudelijke en/of financiële steun van Stichting Lezen, zijn met aangegeven.

Lezen. Kwartaaltijdschrift voor leesbevordering en literatuureducatie is een uitgave van Stichting Lezen.

Professionals en studenten op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie ontvangen **Lezen gratis** door zich aan te melden via www.lezen.nl

Redactieadres: Stichting Lezen, Nieuwe Prinsengracht 89, 1018 VR Amsterdam. T 020-6230566 | E-mail redactie: redactie@lezen.nl

Voor vragen over gratis toezending en adreswijzigingen: info@lezen.nl | Hoofdredacteur: Gerlien van Dalen | Eindredactie: Jolkje Akveld / Eva Gerrits

Redactie: Jolkje Akveld, Daan Beeke, Eva Gerrits, Annemarie Terhell, Desirée van der Zander | Medewerkers aan dit nummer: Stijn Aarden, Amber Beckers,

Peter van Hugten, Jørgen Koopmanschap, Stephan Raaijmakers, Gideon Samson, Jowi Schmitz, Wouter Tulp

Vormgeving: Ramona Dales, Lijn 1, Haarlem | Uitgever: Stichting Lezen

Druk: Drukkerij Spinhex & Industrie | Coverbeeld: © Loes Riphagen

© Copyright juni 2012 Stichting Lezen. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door middel van enige methode of vorm dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISSN 1570-9698. De inhoud van **Lezen** is auteursrechtelijk beschermd. Eventuele rechtshouders die wij niet hebben kunnen achterhalen, verzoeken wij contact op te nemen met de uitgever.

INHOUD

- 4 De aap en de inktpot
Schrijvershuizen
- 7 Het leed dat huisdier heet
Lezen en verder lezen
- 8 ‘Korte waardevolle levens’
Interview John Green
- 10 Blikveld 0–6
- 12 Een leven lang voordeel
Media-opvoeding
- 14 Blikveld 6–12
- 16 Vakantiemenu plus
Zomerlezen
- 18 Prikkels
- 20 Een speelfilm in een paar seconden
Poëzie in de klas
- 22 Blikveld 12–15
- 24 Alles is erotiek
‘Boven is het stil’ verfilmd
- 26 Blikveld 15–18
- 28 Alle dingen knallen uit mijn kop
Hommage aan Guus Kuijer
- 30 ‘Dat ik als zesjarige *The Little House on the Prairie* in het Engels las is volgens mijn vader m’n belangrijkste wapenfeit’
Aaf Brandt Corstius over lezen
- 32 Gele sokken en citroenlimonade
Een kijkje in het atelier van Loes Riphagen
- 34 Wat je leest ben je zelf
Lezen voor het vmbo
- 35 Praten zonder dubbele punt p
Debatteren in het vmbo
- 36 Brief van Jowi Schmitz aan Tiuri uit *De brief voor de koning* en *Geheimen van het Wilde Woud*

Sofa waarop Eduard Douwes Dekker stierf, Multatuli Huis Amsterdam

De aap en de inktpot

SCHRIJVERSHUIZEN – Dwalen door het huis van je favoriete schrijver. De Engelsen weten het Charles Dickens Museum in Londen blind te vinden. Maar wie in Nederland op zoek gaat naar het Vondel Museum krijgt het een stuk lastiger. En aanbellen bij het Cats-huis wordt hier ook niet gewaardeerd. Toch kent Nederland enkele schrijvershuizen en zijn er plannen voor in ieder geval één nieuw. De pijp en de kamerjas van Mulisch in zijn originele werk-kamer... Een kwestie van verantwoord literair rentmeesterschap of romantische onzin?

DOOR STIJN AERDEN

‘Dan ga ik zachtjes huiswaarts treden, en boven is mijn meest verblijf...’ ze zingt het haast, Alie Vis, conservator van het Museum Betje Wolff, terwijl ze de smalle trap naar de zolder beklimt. De ene kant van de deur van het werkkamertje dat de schrijfster zelf ‘Kipperust’ noemde, is nog authentiek. ‘Die heeft Betje precies zo gezien,’ zegt ze. ‘Hier lag hij met zijn hoofd,’ weet Klaartje Groot, conservator van het Multatuli Huis, en ze wrijft met haar hand over de leuning van de sofa. ‘Hier lag hij op 19 februari 1887 toen hij stierf. En luister...’ – ze steekt haar vinger in de lucht. Door de ruimte klinkt het zacht tikken van de pendule. ‘Die heeft hij precies zo gehoord.’ ‘Even kijken of die er nog staat,’ zegt Miep van Berkestijn. De suppoost van dienst van het Theo Thijssen Museum loopt naar een hoge, rechthoekige vitrinekast. ‘O nee,’ zegt ze. ‘Soms staat hier zijn likeurfles. Nu is het zijn po.’

De magie van de suikerschep

Wijd het aan het romantische hart: bij sommige lezers ontstaat vroeg of laat de behoefte om áchter het doek te willen kijken. Ze kennen het werk van hun favoriete schrijver van binnen en van buiten, zijn er helemaal ingekropen, maar iets blijft nog onvervuld. Nu willen ze ook het bureau zien waaraan hun dierbare boeken zijn geschreven, de stoel waarin de schrijver zijn billen liet zakken – het rode koord tussen de arm-leuningen nemen ze voor lief – en zelfs de suikerschep die hij gedachteloos in zijn handen heeft gehad.

‘Zat ze dáár?’ vraagt de elfjarige Silke. Ze wordt met de twee hoogste klassen van basisschool De Blauwe Morgenster rondgeleid door Museum Betje Wolff en staat nu in de werkkamer van de schrijfster. Het licht is er zacht. Achter het bureautje zit een levensgrote pop met een ganzenvaar. ‘Daar zat ze,’ zegt Alie Vis.

Meester Paul, adjunct-directeur van de bovenbouw, staat op een afstandje en knikt. ‘Nu gaat het echt voor ze leven,’ zegt hij. ‘Ze hebben op internet al alles over Betje opgezocht; straks geven ze in kleine groepjes een PowerPointpresentatie. Maar nu, hier, wordt alles even heel tastbaar.’

Vorig jaar verscheen de bundel *Het verloren huis*, waarin neerlandicus/biograaf Nico Keuning op zoek gaat naar sporen van Nederlandse en buitenlandse schrijvers, van Gerard Reve tot Knut Hamsun. In het Zwitserse Wallis staat hij dromerig voor het scheergerei van Rainer Maria Rilke: planchet, mes, kwast... Het is dat de overijverige suppoost 'Frau Meier' het moment verstoort, anders was het nog laat geworden. 'Ik had in zijn biografie over de scheergewoontes van de dichter gelezen,' zegt Keuning. 'En als je dan voor zo'n vitrine staat, raken taal en werkelijkheid elkaar. Dat heeft iets magisch. Dan ben je even heel dicht bij de schrijver.'

'*Dickens's presence is immensely strong.*' Zo luidt de aanbeveling van de Britse acteur Simon Callow op de site van het Charles Dickens Museum. Uitgerekend in het Dickensjaar is het museum – Holborn, 48 Doughtystreet, Londen – overigens gesloten. Het huis waarin *The Pickwick Papers*, *Oliver* en *Nicholas Nickleby* zijn geschreven, en waar het publiek sinds 1925 bijvoorbeeld het beroemde bureau kan zien met de onafscheidelijke inktpot en de kleine porseleinen aap (voor Dickens ging het schrijven niet zonder), is tot december gesloten. Het museum ondergaat een grondige 'refurbishment' – een '£ 3m project', dat meldt de site ook.

Een renovatieproject van drie miljoen pond. Voor de 'Vrienden van het Harry Mulisch Huis' zal dat even slikken zijn. Die stichting heeft er nog een zware dobber aan om de miljoen euro bij elkaar te krijgen voor een museum aan de Amsterdamse Leidsekade. De opening staat gepland voor het najaar van 2013.

En hier tekent zich meteen al een verschil af: in Nederland vinden we schrijvershuizen misschien charmant, maar als onderdeel van het literair erfgoed zijn ze lang niet zo vanzelfsprekend als elders in Europa. De Utrechtse hoogleraar Harald Hendrix geeft hiervoor, in het tijdschrift *Ons Erfdeel* (2010, nr. 3), in ieder geval één concrete reden. 'Gemusealiseerde schrijvershuizen' zoals hij ze noemt, worden hier niet of nauwelijks gesubsidieerd omdat er al een vangnet is: het Letterkundig Museum. Daar komen boeken, belangrijke nalatenschappen, handschriften en artefacten vanzelf terecht. De Nilfisk van Vestdijk – Simon Vestdijk schreef graag bij het geruststellende gebrom van zijn stofzuiger – staat al veilig in het nationale museum, zijn oordopjes liggen er ook. Waarom dan nog geld gestoken in een Vestdijkhuis? In Vlaanderen bestaat zo'n overkoepelde instelling ook: het AMVC-Letterenhuis, maar elders in Europa, en vooral in landen als Frankrijk, Italië en Spanje hebben schrijvershuizen de functie van museum, archief, documentatiecentrum en boekhandel ineen.

Digitaal dwalen

En toch... In het midden van de zestiende eeuw maakten bewonderaars lange reizen naar de Wijde Kerkstraat in Rotterdam, naar het geboortehuis van Erasmus. Volgens hoogleraar Hendrix hebben we daarmee het precedent als het gaat om historische, literaire pelgrimages. Alleen het huis van Petrarca in Arezzo (Toscane) gaat ons voor. Maar ergens onderweg zijn we die traditie kwijtgeraakt. Ergens onderweg is Nederland een land van plaquettes ('Hier woonde...'), van literaire wandelgidsen en digitale hang- en dwaalplekken (hellahaasemuseum.nl) geworden. Daar is weinig mis mee en de routes die een uitgeverij als Bas Lubberhuizen uitstippelt, met *Amsterdam & zijn schrijvers* of *Een literaire wandeling door het Zeeland van Hans Warren*, bieden een mooie 'escape' voor het romantische hart – anders leiden alle literaire pelgrimages straks naar het Letterkundig Museum in Den Haag. En waar horen we dan nog een vraag als die van de elfjarige Silke: 'Zat ze dáár?'

Nico Keuning snapt het gewoon niet. 'Dit is toch de tijd van de literaire canon, van een historische canon?' zegt hij. 'Dit is toch de tijd dat er zo nodig een historisch museum moest komen, dat we alles willen vasthouden? Nou, hier kun je dingen vasthouden, fysiek, en laat je ze door je vingers glippen.'

'Betje Wolff' in haar werkkamertje op de zolder van de domineeswoning in Middenbeemster

Bureau van Eduard Douwes Dekker, Multatuli Huis Amsterdam

De Nilfisk van Simon Vestdijk, Letterkundig Museum, Den Haag

*Theo Thijssen voor zijn boekenkast,
Theo Thijssen Museum Amsterdam*

De laatste zet

Op een foto in het Theo Thijssen Museum staat de schoolmeester met zijn imponerende walrussnor voor zijn boekenkast. Hij haalt er net een boek uit of zet er eentje in terug. Het meubel zelf staat ook in het museum, een solide, eikenhouten geval, no nonsens, tegenwoordig tot de nok toe gevuld met boeken van de schrijver zelf. ‘Nu zie je ook hoe l ng Theo Thijssen was,’ zegt Miep van Berkestijn. ‘Hij komt tot ruim boven de bovenste plank.’

Miep van Berkestijn is een van de kleine dertig vrijwilligers die het museum draaiende houden. Ze denkt mee over de wisselende tentoonstellingen en activiteiten die nieuwe bezoekers trekken. Ondertussen dient ze binnenlopende toeristen, scholieren en studenten moeiteloos van repliek.

Schrijvershuizen in Nederland drijven daarop: op particulier initiatief, duizendpoten als Miep die zich onbetaald voor de zaak inzetten en op ‘leden’ of ‘vrienden’ die trouw hun distributie betalen. Vanzelf gaat het allemaal niet. Begin dit jaar overleed de drijvende kracht achter het museum, Jan Carmiggelt, sindsdien is er een vacature voor een nieuwe enthousiaste, onbezoldigde directeur. En Alie Vis, die inmiddels 23 jaar aan het Museum Betje Wolff is verbonden, zou maar wat graag het voorzittersstokje doorgeven. De 45 vrijwilligers, voornamelijk dames, kunnen je nog haarfijn alles vertellen over de bedstee, de blaker en de lampetkan – kortom, die raken al wat op leeftijd en Alie maakt zich zorgen. Neemt de nieuwe generatie het straks wel over?

Die zorg heeft het Multatuli Huis dan weer even niet. De tweeëndertigjarige conservator zit vol plannen. Klaartje Groot zoekt de samenwerking met Havelaar Fairtrade producten, weet van stevige audiovisuele middelen en een website die up-to-date is, en deze maand wordt in de ruimte beneden de eerste boekpresentatie gehouden. Maar uiteindelijk draait het natuurlijk allemaal hierom: om haar eigen dromerig-eerbiedige blik als ze voor het schaakbord staat waarop Eduard Douwes Dekker zijn laatste zet deed. ‘Al weet ik alleen niet wat die zet was,’ zegt ze.

Is het echt het originele?

Ze kijkt verbaasd. ‘Natuurlijk.’

Het teletijdmachine-idee

Want daar klinkt de stem van de schrijvershuiscepticus. Hoe zit het met de authenticiteit van de suikerschep? Is het er niet gewoon eentje uit de oude doos om de boel een beetje aan te kleden?

Soms wel. Als Alie Vis vertelt over de vroeg achttiende-eeuwse klok in een van de stijl-kamers gaat het over een uurwerk dat ‘Betje waarschijnlijk heeft gezien en gehoord.’ Hij stond namelijk in het huis van de dijkgraaf Jonkheer Dirck Alewijn en Betje kwam graag bij de notabelen over de vloer.

Bij de laatste ‘quill’ (ganzenvaar) die Charles Dickens in zijn handen heeft gehad, ligt in het museum een certificaat van echtheid. Maar een huis moet natuurlijk ook worden aangekleed – er moet context worden geboden, dat is het hele teletijdmachine-idee. De genoemde renovatie van drie miljoen pond – overigens voor tweederde betaald door het Heritage Lottery Fund – heeft volgens directeur Florian Schweizer precies dat doel: de oude, victoriaanse sfeer te doen herleven. In een filmpje op de website heeft hij het letterlijk over ‘*a setting that Dickens would probably recognise if he came back and visited the house once more*’.

Would probably recognise...

Maar het romantische hart wil ook een klein beetje bedrogen worden. Als de bezoeker van het Charles Dickens Museum straks weer voor het beroemde bureau staat met de inktpot en het porseleinen aapje, zal hij met Nico Keuning denken: dichterbij kun je niet komen. En dat blijft een bijzonder gevoel. ●●●

TIEN SCHRIJVERSHUIZEN IN NEDERLAND

Museum Betje Wolff

Middenweg 178, Middenbeemster
historisch-genootschap-beemster.nl

Theo Thijssen Museum

Eerste Leliedwarsstraat 16, Amsterdam
theothijssmuseum.nl

Multatuli Huis

Korsjespoortsteeg 20, Amsterdam
multatuli-museum.nl

Huygens Museum Hofwijck

Westeinde 2A, Voorburg
hofwijck.nl

Anne Frank Huis

Prinsengracht 263-267, Amsterdam
annefrank.org

Spinozahuis

Spinozalaan 29, Rijnsburg &
Paviljoensgracht 72-74, Den Haag
spinozahuis.nl

Muiderslot (P.C. Hooft)

Herengracht 1, Muiden
muiderslot.nl

Museum Dirkje Kuik

Oude Kamp 1, Utrecht
dirkjekuik.com

Museum Slot Zuylen (Belle van Zuylen)

Tournooiveld 1, Oud-Zuilen
slotzuylen.nl

Tollenshuis / Museum Rijswijk

Herenstraat 67, Rijswijk
museumrijswijk.nl

Het leed dat huisdier heet

Stinkhondje Mona (ze zucht aan twee kanten) legt bijna het loodje als Kiek haar in *Een kleine kans* (Marjolijn Hof, Querido, 10+) over het randje van een viaduct duwt om de kans op een dode vader te verkleinen (niemand heeft een dode hond én een dode vader). Het kale roze muisje heeft minder geluk.

BEESTENBOEKEN – Opgevoerd in een kinderboek moet je als huisdier maar hopen dat je het er levend van afbrengt. Het ene beest heeft meer geluk dan het andere.

DOOR JOUKJE AKVELD

Niet alle volwassenen onderkennen de intense band die een kind met zijn huisdier kan hebben. Filmmakers (denk aan *Fly away home* en het recente *Kauwboy*) en kinderboekenschrijvers doen dat vaak wel – en maken er dankbaar gebruik van. Zo'n raadselachtige symbiose tussen mens en dier kan de katalysator zijn van een spannend of dramatisch avontuur als een van de twee (meestal het dier) iets overkomt. Hartverscheurende scènes levert het op, maar het leed staat altijd in dienst van het verhaal, dierenwreedheden om de wreedheden komen in de jeugdliteratuur niet of nauwelijks voor. Edward van de Vendel heeft dat met zijn miniserie over berghond Sam goed begrepen. Vol klitten in zijn dikke witte vacht staat Sam op een dag op Kix' erf. De liefde tussen jongen en hond is acuut en volkomen wederzijds. Er volgt een angstig avontuur waarin Kix zijn nieuw verworven vriend dreigt te verliezen, maar uiteindelijk betaalt Kix' onvoorwaardelijke dierenliefde zich terug en kent *Toen kwam Sam* een wensvervullend einde.

In het tweede deel, *De raadsels van Sam*, lijkt het verbond tussen de jongen en zijn huisdier aan het wankelen gebracht. Want Sam loopt weg. Niet even, maar lang. Te lang. Hoop wordt vertwijfeling wordt radeloze ellende, want waarom komt Sam niet terug? In zorgvuldige, heldere taal weet Van de Vendel Kix' ontredde bijna tastbaar te maken. De volwassenen in Kix' omgeving proberen hem te verzoenen met Sams vermoedelijke dood, maar koppige Kix weigert. Dankzij dat nuchtere volwassen tegenwicht durf je lang niet te geloven dat Kix zijn maatje ooit zal terugzien. En toch komt het goed. Niet als een wonder, maar op een geloofwaardige manier, wat ook wel logisch is aangezien Sams avonturen zijn terug te voeren op een werkelijk bestaande Canadese berghond. Het verhaal ontroert er niet minder om. ●●●

De raadsels van Sam, Edward van de Vendel & Philip Hopman (ill.). Querido, € 12,95 (9+)

Het lot van Arme Kleine in Benny Lindelaufs *De hemel van Heivisj* (Querido, 12+) ligt al in zijn naam besloten. Als Perzische prijsskater van een NSB-gezind baasje behoort zijn einde tot de gruwelijkste uit de jeugdliteratuur. En dan weet de lezer nog niet wat er met Liesls hond De Koningin van Amerika zal gebeuren.

Toen Jamie's zus ontplofte bij een terroristische aanslag was hij te klein om te huilen. Om haar hoofdpersoon te doordringen van het verdriet dat een dode naaste teweegbrengt, besloot Annabel Pitcher dat zijn kat eraan moest. Nauwgezet schrijft ze in *Mijn zus woont op de schoorsteenmantel* (Pimento, 12+) toe naar het fatale ongeluk.

Als God Bob verliefd is stapelen de natuurrampen op aarde zich op. Maar tragisch wordt het pas als Gods huisdier Eck inzet wordt van een pokerspelletje en als culinaire sensatie dreigt te eindigen op het bord van een oppergod. Niet God maar Eck is de dramatische spil van Meg Rosoffs *In het begin was er... Bob* (Moon, 13+).

Korte waardevolle levens

NIEUWE YA-ROMAN JOHN GREEN – In *Een weeffout in onze sterren* bezoeken twee ernstig zieke Amerikaanse tieners Amsterdam. John Green schreef er een deel van het boek als *writer in residence*. ‘Ik was zelfs op Texel – *freaking awesome!* Nederland is mijn favoriete land. (Niet aan de Duitsers vertellen, ze verkopen meer boeken.)’

DOOR JOUKJE AKVELD

In Een weeffout in onze sterren staat voor het eerst niet de relatie tussen twee slimme, grappige, niet erg mooie jongens en een woest aantrekkelijk meisje centraal.

Het grote misschien, 19 keer Katherine en Paper Towns zie ik als een trilogie waarin ik alles wat ik daarover te zeggen heb, heb onderzocht. In feite gaan die boeken over mij en m'n vrienden op highschool.’

Nu schrijf je over terminaal zieke tieners. Hoe waren de reacties in Amerika?

‘Overweldigend. Normaal schommelt een eerste druk bij mij rond de twintigduizend exemplaren. Nu waren het er honderdvijftigduizend. Die ik allemaal heb gesigneerd. Echt, ja. Het kostte me drie maanden en een pijnlijke hand. Recensenten noemen *Een weeffout in onze sterren* m'n beste boek tot nu toe. Een krant schreef dat m'n eerdere werk vingeroefeningen waren voor dit verhaal. Tja, dat deed wel even pijn... Sommige van m'n eerdere boeken vind ik zelf best geslaagd – ze voelden niet als een vinger-oefening. Maar het is fantastisch dat mensen zo enthousiast reageren. Ik probeer dit verhaal al te schrijven sinds ik tijdens mijn studie als aalmoezenier in een ziekenhuis met terminaal zieke kinderen werkte. Dat werk vervulde me met gevoelens van boosheid en hopeloosheid, maar dat was niet wat ik in een boek wilde uitdragen. Het heeft een tijd geduurd voor ik me realiseerde dat het leven niet lang hoeft te zijn om waardevol te zijn.’

Je hoofdpersonen reizen naar Amsterdam en bezoeken het Anne Frank Huis. Is dat niet erg toeristisch verantwoord?

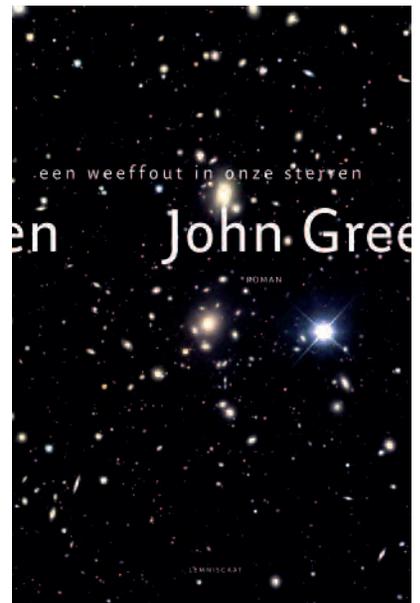
‘Voor mij was Anne Frank de eerste tienerdode over wie ik hoorde. Ze stierf niet in de gaskamer, maar aan een stomme ziekte, zoals ook de levens van mijn personages bedreigd worden door ziekte. Hazels longen lopen vol vocht. Dat was een andere reden om mijn personages naar Amsterdam te sturen: jullie hoofdstad is gebouwd op water.’

In Nederland wordt je nieuwe boek uitgegeven als roman voor volwassenen. Terwijl er minder expliciete seks in zit dan in je eerdere werk.

‘O ja? Dat wist ik niet. Wat wel typisch is, is dat in Amerika de meeste fanmail van omaatjes komt, geen idee waarom. Ik weet een beetje hoe ik met tieners moet omgaan, maar omaatjes... Wat die seks betreft of het ontbreken van expliciete beschrijvingen ervan: dat heeft te maken met het feit dat ik dit verhaal vertel vanuit het perspectief van Hazel, een meisje. Meisjes laten zich volgens mij minder expliciet uit over genitaliën. Daar komt bij dat de hoofdpersonen ernstig ziek zijn en beperkt zijn in hun fysieke mogelijkheden. Ze komen nauwelijks de trappen van het Anne Frank Huis op, laat staan dat ze in staat zijn tot acrobatische seks.’

Wat fascineert je aan de dood?

‘We gaan het allemaal. Ik begrijp eigenlijk niet dat er mensen zijn die er níét doorlopend aan denken. Ik zat eens op een vliegveld en bedacht dat al die mensen om me heen over zeventig jaar dood zouden zijn. Ik belde m'n broer en vroeg of hij dat soort dingen ook weleens dacht. Nee, nooit, zei hij. Het is toch verbijsterend dat we allemaal gewoon doorgaan met boeken schrijven en wolkenkrabbers bouwen en regeringen vormen, terwijl we allemaal doodgaan. Maar het is niet zinloos; het betekent iets voor de mensen die er nu zijn.’ ●●●

Hazels longen dreigen vol te lopen met vocht – een bijwerking van doodgaan noemt ze het. Gus heeft kanker overwonnen ten koste van een been. Vanaf hun eerste ontmoeting is de aantrekkingskracht tussen hen immens en verschrikkelijk wederzijds. Gefascineerd door een roman van een schrijver die naar Nederland is verhuisd, reizen ze naar Amsterdam om te ontdekken hoe het de personages na de laatste bladzijde is vergaan.

Een weeffout in onze sterren, John Green.

Lemniscaat, € 16,50 (15+)

JAAR VAN HET VOOR- LEZEN 2013

2013, het Jaar van het Voorlezen

Volgend jaar bestaat Stichting Lezen 25 jaar, De Nationale Voorleeswedstrijd twintig jaar, De Nationale Voorleesdagen tien jaar en BoekStart vijf jaar. Voor Stichting Lezen zijn deze jubilea aanleiding 2013 uit te roepen tot het Jaar van het Voorlezen. Veel ouders weten hoe belangrijk voorlezen is; voorlezen versterkt de band tussen ouder en kind en is goed voor de taalontwikkeling en de schoolprestaties. Thuis, op school en in de kinderopvang zouden kinderen iedere dag moeten worden voorgelezen. Ook als ze zelf al kunnen lezen. Samen met partners uit de boekenbranche en de bibliotheekwereld zal Stichting Lezen het themajaar vormgeven. Ook andere organisaties die het belang van voorlezen willen uitdragen, worden uitgenodigd om aan te haken bij de landelijke activiteiten. Doel is het Nederlandse publiek ervan te doordringen dat voorlezen leuk en waardevol is en zo te bereiken dat er meer en langer wordt voorgelezen, niet alleen aan kinderen maar ook aan (jong)volwassenen. [DZ] [lezen](http://lezen.nl)

Voor meer informatie volg jaarvanhetvoorlezen.nl

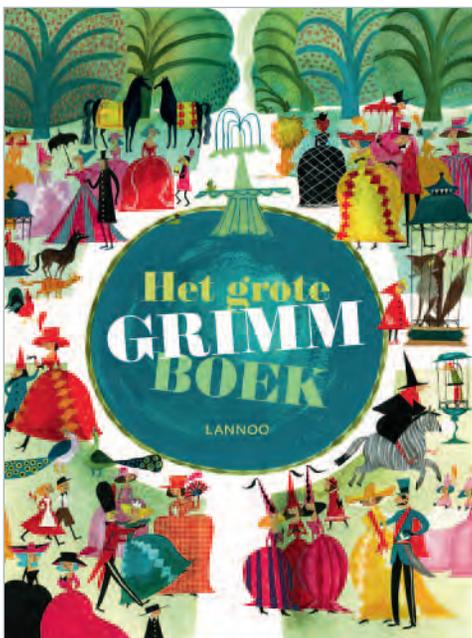
Verhalenreis

Tot 7 juli zijn in het museum van CODA (Cultuur Onder Dak Apeldoorn) nog de originele illustraties te bekijken die Marit Törnqvist maakte voor het Zweedse kinderboekmuseum Junibacken in Stockholm. Törnqvist ontwierp in de jaren negentig decors voor 'Verhalenreis', een attractie waarin bezoekers per trein een reis maken door het werk van Astrid Lindgren. Later maakte zij op basis van deze decors ook een prentenboek dat verscheen bij uitgeverij Hoogland & Van Klaveren. Astrid Lindgren schreef hierbij zelf de tekst en voert de lezer mee langs de woonplaatsen van bekende karakters zoals Madieke van het rode huis, Michiel van de Hazelhoeve, Niels Ukkepuk, Karlsson van het dak en Ronja de roversdochter. Op de cd bij het boek wordt het verhaal voorgelezen door Rita Törnqvist-Verschuur, vaste vertaalster van Astrid Lindgren en de moeder van Marit Törnqvist. De tentoonstelling 'Verhalenreis' in CODA laat zowel de decorschetsen voor Junibacken als de originele illustraties uit het boek zien, en toont daarnaast foto's van het Zweedse museum. Ook zijn er tekeningen te bezichtigen uit *De rode vogel* en *In Schemerland*. [AT]

coda-apeldoorn.nl

ILLUSTRATIE MARIT TÖRNQVIST

Grimmjaar 2012

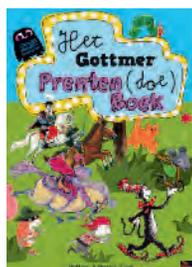
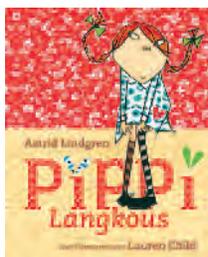
Omdat het precies tweehonderd jaar geleden is dat de Gebroeders Grimm het eerste deel van hun *Kinder- und Hausmärchen* optekenden uit de monden van volksvertellers, is 2012 uitgeroepen tot Grimmjaar. Het eerste deel van de lijvige sprookjesverzameling van de Gebroeders Grimm omvatte 86 sprookjes en verscheen in 1812. Twee jaar later volgde er een tweede deel met zeventig nieuwe sprookjes. Sinds 2005 staan de *Kinder- und Hausmärchen* op de Werelderfgoedlijst voor documenten van Unesco. In de stad Zwolle wordt het Grimmjaar uitgebreid gevierd met voorstellingen, workshops, manifestaties en een expositie van de sprookjesillustraties van Charlotte Dematons (zie zwollegrimmstad.nl). Ter gelegenheid van het jubileumjaar verschijnt bij uitgeverij Lannoo een nieuwe uitgave van de Gebroeders Grimm, waarin verschillende Nederlandse en Vlaamse illustratoren zoals Thé Tjong-Khing, Marije Tolman, Wendy Panders en Noëlle Smit hun verbeelding hebben losgelaten op bekende en minder bekende sprookjes. Zo tekende Tom Schamp een serene, Japans aandoende Sneeuwitje, en Sebastiaan van Doninck een onconventioneel slungelige Assepoester. [AT]

Het grote Grimmboek. Lannoo, € 19,99 (6+, verschijnt juni)

BoekStart op Facebook

Kinderen die al op jonge leeftijd in aanraking komen met boeken, ontwikkelen een voorsprong waar ze hun hele leven voordeel van hebben. Samen een boekje kijken, plaatjes aanwijzen en benoemen, versjes leren en verhaaltjes vertellen en ernaar luisteren, versterkt bovendien de band tussen ouder en kind. Vanuit deze achtergrond brengt BoekStart kinderen al op jonge leeftijd in aanraking met lezen. In de afgelopen jaren werd de BoekStartkoffer een begrip. Wegens het succes is het programma nu uitgebreid naar de kinderopvang. BoekStart is nu ook actief op Facebook. Wie vriend wordt van BoekStart, wordt op de hoogte gehouden van leuke voorleestips en evenementen. Ouders kunnen op de Facebook-fanpagina hun persoonlijke voorleeservaringen delen, het liefst met foto's van hun baby. Ook worden filmpjes, boekentips en foto's van voorleesevenementen geplaatst. BoekStart is ontwikkeld door Stichting Lezen en de Vereniging van Openbare Bibliotheken en maakt deel uit van het project 'Kunst van Lezen', dat ijvert voor een geletterde samenleving. [A7]

kunstvanlezen.nl

Verwacht in de prentenboekenkast

- *Spiegeltje rondreis* (Querido, 4+) is een herontdekt verhaal van Annie M.G. Schmidt en Fiep Westendorp en gaat over een toverspiegel, waarmee twee grootouders hun kleinkinderen van over de hele wereld in de gaten kunnen houden (verschijnt in augustus).
- De Britse Lauren Child gaf Astrid Lindgrens *Pippi Langkous* een nieuw gezicht. Child's Pippi kijkt baldadig uit haar ogen en is precies zoals je van de tegendraadse illustratrice zou verwachten: charmant, slordig en supereigenwijs (Ploegsma, 4+, verschijnt in juli).
- Kimmie Cowboy heet de protagonist van het prentenboek, waarin Noëlle Smit en Marjet Huiberts voor het eerst samenwerken. Het kan niet anders of Kimmie wordt een onvergetelijke superheldin (*Kimmie Cowboy*, Gottmer, 4+, verschijnt in juli).
- Het *Gottmer prentendoeboek* is een vrolijk vakantieboek met tekenopdrachten, zoekspelletjes, puzzels en raadsels rond bekende karakters als Rupsje Nooitgenoeg, Pip en Posy, Dikkie Dik, Roodkapje en De kat met de hoed, samengesteld door Joukje Akveld en Annemarie Terhell (Gottmer, 3+, verschijnt in juni). [A7]

Gulden Palet

De jury van de Zilveren en Gouden Penselen krijgt vanaf dit jaar de mogelijkheid een aparte prijs uit te reiken aan buitenlandse illustratoren. Dat is de oplossing die de Stichting CPNB heeft gevonden nadat vorig jaar commotie ontstond rond het Gouden Penseel. In 2011 bekroonde de Penseeljury de Fransman Blexbolex met goud, een prijs die formeel gezien alleen kan worden toegekend aan een Nederlandse illustrator. De Stichting CPNB besloot deze aanbeveling over te nemen door bij uitzondering af te wijken van het reglement. Dat schoot Nederlandse illustratoren in het verkeerde keelgat. De kwestie is nu opgelost door de instelling van Het Gulden Palet, een nieuwe prijs voor buitenlandse illustratoren. Aan zowel het Gulden Palet als aan het Gouden Penseel is een prijs van € 1500,- verbonden. In de huidige constructie kunnen er jaarlijks twee buitenlandse illustratoren worden bekroond met het Zilveren Palet en in aanmerking komen voor het Gulden Palet. De Zilveren Penselen zijn, net als het Gouden Penseel, voorbehouden aan het werk van Nederlandse illustratoren. Op 29 juni 2012 wordt bekendgemaakt welke boeken bekroond worden met de Zilveren Penselen en Zilveren Paletten. Eind september wordt in het Rijksmuseum bekendgemaakt welke prijzen verguld worden. [A7]

Illustratie Blexbolex

Een leven lang voordeel

Natascha Notten, als socioloog verbonden aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, promoveerde in september 2011 met haar proefschrift *Parents and the Media. Causes and consequences of parental media socialization*. Zij deed onderzoek naar de media-overdracht in het ouderlijk gezin en de gevolgen die dat voor kinderen heeft. Belangrijk om daarbij te onthouden: goed voorbeeld doet goed volgen. En de gevolgen blijken niet te onderschatten, die zijn voor het leven.

DOOR EVA GERRITS

Haar promotie-onderzoek, zo legt Natascha Notten uit, is tweeledig: 'In grote lijnen gaat mijn onderzoek over verschillende vormen van media-opvoeding. Hoe verschillen ouders daarin? Daarbij spelen factoren als hun eigen achtergrond en de samenstelling van het gezin – zoals groot of klein, met een ouderpaar of gescheiden ouders – een rol. De tweede vraag: wat zijn de gevolgen van media-opvoeding op de lange termijn? Eerder onderzoek richtte zich vooral op kinderen die nog thuis wonen. In mijn onderzoek werd het behaalde onderwijsniveau en de mediasmaak bekeken van inmiddels volwassen kinderen, van achttien jaar en ouder.'

Drie factoren

Net zoals 'opvoeding' een proces is waarbij allerlei elementen een rol spelen, is media-opvoeding geen eendimensionaal begrip. Notten: 'Het begrip "media-opvoeding" in mijn onderzoek is een combinatie van drie factoren, bewuste én onbewuste. Ten eerste is gekeken naar het voorbeeld dat ouders thuis geven, onder andere naar welke tv-programma's ze kijken en wat voor boeken ze lezen. Tweede factor: wat er aan media-aanbod in huis te vinden is, de aanwezigheid van boeken, tv's, computers. Ten slotte is er gekeken naar de ouderlijke mediabegeleiding, bijvoorbeeld voorleesgedrag, naar welke tv-programma's zij hun kinderen laten kijken en hoeveel tijd daaraan besteed mag worden. De leesopvoeding maakt natuurlijk een belangrijk onderdeel uit van de media-opvoeding, maar die kun je niet helemaal los zien van omgang met andere media.'

Uniek

Notten vertelt over de opzet van haar onderzoek: 'De data waren al voorhanden: het onderzoek is gebaseerd op gegevens uit de Familie-enquête Nederlandse Bevolking en het Programme for International Students Assessment (PISA).'

Naast het bestuderen van het langetermijneffect van media-opvoeding en het onderscheiden van bewuste en onbewuste opvoedingsstrategieën, voegt het onderzoek nog meer toe. ‘Bij de interpretatie en analyse van die gegevens is gebruikgemaakt van verschillende invalshoeken, dat is het unieke,’ volgens Notten. Inzichten uit media-studies en pedagogische wetenschappen, en sociologische visies werden gecombineerd, om een beeld te krijgen van de effecten die media hebben, van opvoedingsstrategieën die gezinnen hanteren, en de manier waarop gezinnen verschillen wat betreft media-opvoeding en gewoonten.

Ook de status van media is bij het onderzoek betrokken: zo staat tv-kijken lager in rang dan het lezen van een goed boek. Zo’n boek is cognitief prikkelend, in tegenstelling tot veel populaire tv-shows. Notten: ‘Media kunnen positieve gevolgen hebben en de cognitieve ontwikkeling stimuleren, of juist belemmeren en een negatieve impuls geven. Ik heb onder andere gekeken naar de effecten van verschillende programma’s en boeken, naar genres. Niet alleen de tijd die er binnen een gezin in media-opvoeding wordt gestoken is van belang, maar ook de inhoud. Wat geven ouders hun kinderen mee?’

Altijd gunstig

Een heel belangrijke conclusie, aldus Notten: ‘Tijd en energie steken in een goede media- en leesopvoeding, met aandacht voor serieuze, informatieve literatuur en literaire romans, en culturele tv-programma’s, pakt te allen tijde goed uit, zo blijkt. Uit welk soort gezin kinderen komen, maakt daarbij niet uit: de gevolgen van een goede media- en leesbegeleiding zijn even gunstig. Het positieve effect is bovendien levenslang. Daarentegen heeft een ouderlijk voorbeeld van veel tv-kijken, vooral naar amusementsprogramma’s, een negatieve invloed.’

Wat ook belangrijk is, is de sociale waardering voor verschillende media in de samenleving en op school. ‘Dat hangt samen met het hele verhaal van de status van media en hun effect op de cognitieve ontwikkeling. Veel tv-kijken draagt in cognitieve zin weinig tot niets bij. Het vervangt ook andere, stimulerender activiteiten, zoals lezen. Door de stimulerende cognitieve effecten die boeken hebben, en de hoge waardering die ze genieten, sluit het (voor)lezen van boeken juist wel goed aan bij de schoolcurricula, bij wat er op school van ouders en kinderen verwacht wordt. Ook in onze huidige, gedigitaliseerde samenleving, waarin internet een steeds grotere rol speelt, is leesopvoeding belangrijk: wie niet goed kan lezen, heeft meer moeite met het opnemen en goed begrijpen van nieuwe informatie.’

Bewust maken

Naar aanleiding van haar onderzoek doet Notten een aantal aanbevelingen: ‘Ouders moeten bewust worden gemaakt van hun eigen mediagedrag. Kinderen imiteren dat, en het heeft nou eenmaal een leven lang effect. Niet bij alle gezinnen is evenveel aandacht voor media- en leesopvoeding, kinderen krijgen van huis uit niet altijd dezelfde kansen. Verschillen zijn er gewoonweg, en media-opvoeding begint al bij de geboorte. Met leesopvoeding kun je eigenlijk niet vroeg genoeg beginnen. Het is moeilijk kinderen later op hetzelfde niveau te krijgen, een achterstand haal je niet zomaar in.’

Daarin spelen niet alleen ouders een grote rol. ‘Het zou goed zijn als andere instanties, zoals onderwijsdocenten en de vroegschoolse opvang, ook doordrongen raken van de levenslange effecten van een goede media-opvoeding. Zij kunnen inspringen bij kinderen met een achterstand, om de rol van ouders te compenseren. Onderwijs- en pedagogische instanties die wat betreft media-opvoeding kunnen bijschaven, doen er goed aan kinderen én ouders zo veel mogelijk te betrekken bij media-educatieprogramma’s.’ Want daar begint het, bij de ouders: goed voorbeeld doet goed volgen. [lezen](https://www.lezen.nl) ●●●

In de Stichting Lezen Reeks verscheen een publieksversie van de dissertatie van Natascha Notten, getiteld *Over ouders en leesopvoeding* (€ 12,50). De uitgave is bedoeld voor wetenschappers, beleidsmakers en mensen uit het onderwijs en het bibliotheekwezen. Meer informatie over het onderzoek is te vinden op nnoten.nl. Daar is ook de oorspronkelijke, Engelstalige versie van het proefschrift te downloaden.

MIDDAG VAN HET KINDER BOEK '12 OBA

ZATERDAG 15 SEPTEMBER 2012
SCHRIJVER ZKT. LEZER
LEZER ZKT. SCHRIJVER

Schrijver zkt. lezer/Lezer zkt. schrijver

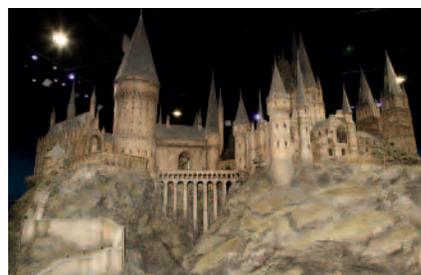
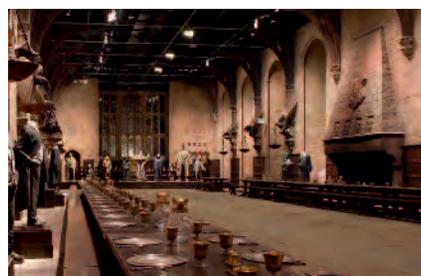
Kunnen schrijvers vandaag de dag, met een overheid die van mening is dat schrijvers en illustratoren het cultureel ondernemerschap moeten omarmen, volstaan met het maken van een goed boek en de rest overlaten aan anderen? En zo ja, wie zijn die anderen? En zo nee: wat moeten schrijvers doen als ze het boek eenmaal klaar hebben en dan het contact met de buitenwereld moeten aangaan? En hoe staat de lezer hierin? Tijdens de Middag van het Kinderboek zullen schrijvers, uitgevers, wetenschappers en andere betrokkenen uit het boekenvak zich buigen over de relatie tussen lezers en schrijvers. De Middag vindt plaats op zaterdag 15 september in de OBA in Amsterdam en heeft als thema 'Schrijver zkt. lezer/Lezer zkt. Schrijver'. Voorafgaand aan het programma worden workshops georganiseerd. Net als vorig jaar zal de middag worden afgesloten met de uitreiking van de Gouden Lijst aan de schrijvers van het beste Nederlandstalige en het beste vertaalde boek voor de leeftijdsgroep 12 tot 15 jaar, in samenwerking met de Stichting CPNB. De organisatie van de bijeenkomst is in handen van Ted van Lieshout en Stichting Lezen. Deelname is gratis. Vanaf augustus kunnen kaarten worden gereserveerd via de website van de OBA. [A7] [lezen](http://lezen.nl)

OBA.nl, zie agenda en kaartverkoop

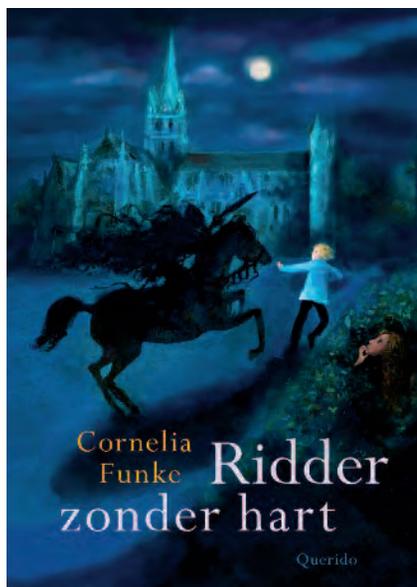
Harry Potter Studio's

Voor fans is het een droom: binnenlopen in de eetzaal van Zweinstein waar de tafels zijn gedekt met glimmende bекers voor een feestelijke welkomstaaltijd. Rondsnuffelen in het kantoor van Perkamentus waar alle details, van wandversiering tot bureau-laatjes, even zorgvuldig zijn uitgewerkt. Of zwerven tussen de toverwinkels in Diagon Alley, om de gevels en etalages eens goed te bekijken. Volgens de decormakers van de Harry Potterfilms zijn lang niet alle details goed te zien in de films. Daarom zijn de studio's waar de Harry Potterfilms zijn opgenomen, nu open voor publiek. De studio's bevinden zich in een complex in Watford, ten noordwesten van Londen. Een rondleiding duurt ongeveer drie uur en moet van tevoren online worden geboekt; aan de kassa worden geen kaartjes verkocht. Fotografen mag, binnen zijn diverse opstellingen gemaakt waar bezoekers zichzelf in het decor kunnen vastleggen. Hoogtepunt van de rondleiding is de grote maquette van Zweinstein. De attractie is sinds eind maart open en heeft veel aanloop. De weekendtours zijn al maanden vooruit volgeboekt. [A7]

wbstudiotour.co.uk

BEELD WARNER BROS HARRY POTTER STUDIO TOUR

Cornelia Funke zwerft

Uitgeverij Querido laat deze zomer honderd exemplaren van *Ridder zonder hart*, het nieuwe avonturenverhaal van Cornelia Funke, door Nederland zwerven. Ieder kind dat een zwerfboek vindt en het aanmeldt via zwerfboek.nl, krijgt na het schrijven van een recensie een nieuw boek thuisgestuurd. Zo hoopt de uitgeverij te voorkomen dat de zwerfboeken thuis in de kast verdwijnen. De actie is gestart in de kinderkrant *Kidsweek* en wordt gehost door Zwerfboek.nl. Deze website is een initiatief van Het Nationaal Fonds Kinderhulp, dat ernaar streeft om kinderen te enthousiasmeren voor lezen. Naar schatting zwerven er momenteel zo'n 450.000 boeken door Nederland, waarvan er 15.250 zijn aangemeld via de website. De kinderboeken worden uitgezet met een zwerfsticker en achtergelaten op allerlei verrassende plekken: op straat, in winkels, in de dierentuin of in het openbaar vervoer. Kinderen mogen ze meenemen om te lezen en worden middels de sticker opgeroepen om het boek daarna weer verder te laten zwerven. Wie zijn boek aanmeldt via de website, kan in contact komen met andere lezers van hetzelfde boek. [A7]

Sjoerd Kuyper gelauwerd

De Theo Thijssen-prijs 2012 is gewonnen door Sjoerd Kuyper. Kuyper (Amsterdam, 1952) begon zijn schrijverscarrière als dichter voor volwassenen, maar verwierf vooral bekendheid met zijn kinderboeken. Hij heeft meer dan veertig boeken op zijn naam staan. *Robin en Suze* (1993), *Het eiland Klaasje* (1994), *Robin is verliefd* (2006) en *Sjaantje doet alsof* (2007) werden bekroond met een Zilveren Griffel en *Robin en God* (1996) kreeg goud. Daarnaast schrijft Kuyper liedteksten voor theater en televisie en verzorgde hij de scenario's van *Het zakmes* (1981), *De rode zwaan* (1999), *Morrison krijgt een zusje* (2008) en *Mijn opa de bankrover* (2011). De jury van de Theo Thijssen-prijs roemt Kuypers veelzijdigheid: 'Boeken, filmscenario's, musicals, gedichten, brieven, liedjes, voor kinderen en volwassenen, voor boekenplank, toneel, televisie en filmdoek – voor Kuyper zijn het alleen maar verschillende manieren om zich uit te drukken. Hij is een schrijver die in vrijwel alle genres de juiste woorden vindt,' aldus het juryrapport. De driejaarlijkse oevreprijs voor kinderboekenschrijvers wordt toegekend door de Stichting P.C. Hooft-prijs en zal in september worden uitgereikt in het Letterkundig Museum in Den Haag. [A7]

BoekieBoekie stArt Award

Ieder jaar reikt BoekieBoekie de stArt Award uit, een prijs voor veelbelovende kunstacademiestudenten of debutanten. Illustratoren kunnen meedingen naar deze prijs door een tekening, strip of animatie te maken bij een van de verhalen of gedichten uit het *BoekieBoekie* tijdschrift. De editie van 2012 werd gewonnen door Steef Wildenbeest (1987), vierdejaars student illustratie aan ArtEZ in Zwolle. De vakjury schreef over zijn werk: 'De illustraties van Steef Wildenbeest zijn poëtisch en zitten vol kleine grapjes. Je kunt er veel in ontdekken, maar ondanks de vele details verliest hij de grote lijn nooit uit het oog. Zijn opgeruimde tekeningen zijn een feest om naar te kijken en dat past perfect bij het onderwerp van deze editie van de stArt Award: de kermis.' De stArt Award heeft ook een Kinderjury. Zij kozen als winnaar Annette Andela, die is afgestudeerd aan Academie Minerva in Groningen. Andela verbeeldde het thema kermis in een stripverhaal met doorlopende kaders en veel beweging. De prijsuitreiking vond plaats in de Rotterdamse Schouwburg. Het prijzengeld van de stArt Award bedraagt € 500,-. De winnende illustraties zullen worden opgenomen in het *BoekieBoekie* tijdschrift. [A7]

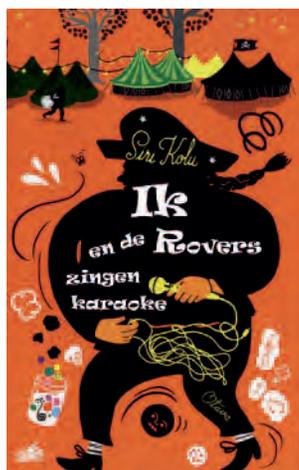
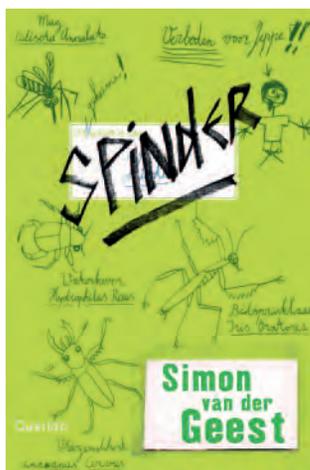
ILLUSTRATIE STEEF WILDENBEEST

Beam it up

Beam it up is een bedrijf dat interactieve workshops en multimediale projecten aanbiedt aan bibliotheken, scholen en kinderopvangorganisaties. Voor jonge kinderen is er de workshop *Mama kwijt*, waarin kinderen aan de slag gaan met de illustraties uit het gelijknamige prentenboek van Chris Haughton. De workshop wordt verzorgd vanuit een mobiele studio die werkt met de 'green screen'-techniek: de kinderen worden gefilmd tegen een groene achtergrond en daarna geprojecteerd in de tekeningen. Door het samenspel tussen voorlezen en fysieke interactie met gedigitaliseerde illustraties, kunnen kinderen letterlijk in het boek opgaan. Dit jaar reist er tijdens de Kinderboekenweek een nieuwe workshop door het land, waarin kinderen in hun eigen tekening kunnen reizen naar hun droombestemming. De workshop is bedoeld voor kinderen tussen acht en twaalf jaar en sluit aan bij het Kinderboekenweekthema van dit jaar: 'Hallo wereld!' Een workshop duurt anderhalf uur en kost € 250,-. De workshopbegeleiders hebben een achtergrond als vj, illustrator, fotograaf en performer. [A7]

beamitup.nl

Vakantiemenu plus

BIJSPIJKEREN TIJDENS DE ZOMER-VAKANTIE – Basisscholieren hebben last van een vakantiedip, leerkrachten missen vaak een goed zicht op het boekenaanbod. Beide ongemakken zijn te bestrijden door tijdens de zomermaanden flink bij te lezen. Met een goed gevulde koffer worden alle leeskwaaltjes ‘verleden roverstijd’.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

In het basisonderwijs is het een bekend fenomeen: in september wordt doorgaans slechter gescoord dan vlak voor de zomervakantie. Van bankhangen en buitenspelen holt de leesvaardigheid van kinderen achteruit. Ook taalspiertjes hebben oefening nodig en worden lui. Dus wat voor zomerleestips geef je kinderen mee? Niet iedereen heeft tijd (en aandacht) om goed bij te blijven op het gebied van kinder- en jeugdboekenboeken. In België hebben ze daar iets op gevonden: huiswerk voor leerkrachten. Ieder jaar stuurt de bibliotheek in de gemeente Ham meesters en juffen op stap met een koffertje vol zomerboeken. Elk pakket bevat vijf zorgvuldig gekozen boeken met een extra lange uitleentermijn van twee maanden. Daarnaast krijgen de docenten een dichte envelop met recensies mee, die pas geopend mag worden nadat de boeken zijn gelezen. ‘Leerkrachten die de stap in de wereld van de jeugdliteratuur willen zetten, reiken wij de hand, zodat ze weten waar ze in dit moeras hun voeten kunnen zetten,’ schreef jeugdbibliothecaris Stefan Bosmans in *Leesgoed* over de eenvoudige opgezette, maar doeltreffende zomercampagne *Jeugdboeken in je valies*. Een sterk uitgangspunt is dat het project is gericht op het aanwakkeren van leesplezier bij leerkrachten, zonder te letten op de bruikbaarheid van de boeken in de klas. Van leesplezier komt enthousiasme en dat bevordert weer het leesplezier van leerlingen, is de redenering. Toch kan het ook allebei. Voor iedereen die (nog) geen gebruik kan maken van een zomerleesservice, maar wel wil bijtanken aan het zwembad: vier leestips waar leerlingen én leerkrachten blij van worden.

Vuile broederstrijd

Spinder, het nieuwe boek van Gouden Griffelwinnaar Simon van der Geest, is voor alle partijen een inkopper. Hidde heeft in een geheime kelder een groots insectenlaboratorium ingericht. De bakken heeft hij versierd met schelpen, aarde, mos en zelfgeknutselde attributen; er zijn klimrotsen voor de krekels, speeltrappetjes voor de rozenkevers en een seinapparaat voor zijn glimwormen. Nu wil zijn broer Jeppe hem de kelder uit pesten. Zomaar, plotseling, moet Hidde ‘opzouten’, want Jeppe wil er een drumstel neerzetten. In zijn geheime schrift betreft Hidde de lezer in de strijd, die wordt uitgevochten met waterslangen en sluipwespen, en openbaart hij een drukkend geheim. Van der Geest schreef vakkundig alle volwassenen uit de weg en zet een kinderwereld neer waarin beschadigde jongens hun eigen boontjes moeten doppen. Wie *Dissus* heeft gelezen weet: dat kan er heftig en bloederig aan toegaan. *Spinder* is net als zijn voorganger een gelaagd verhaal met rake gevoelens, levensecht drama en mooie jongenstaal, waarin Van der Geest de hooggespannen verwachtingen volkomen waarmaakt.

Salmiakvlooiën en mosterd

Wie bij zomerzon denkt aan eigenwijze vrolijkheid in de geest van *Pippi Langkous* en *Ronja de roversdochter*, kan terecht bij de Noorse schrijfster Siri Kolu. Haar Nederlandse debuut *Ik en de rovers* is origineel, grappig, ontregelend en lekker woest. Terwijl Roos op een bloedhete zomerdag met haar familie opeengepakt zit in haar vaders nieuwe auto, wordt ze gekidnapt door de familie Rover. De Rovers blijken gespecialiseerd in snelwegstruikroverij (gas geven, klaarstaan op de treeplank en overspringen). Aanvankelijk is Roos bedoeld als speelmaatje voor de verveelde roverskinderen, maar al snel blijkt ze een onmisbare schakel om de onenigheid binnen het kibbelende gezin te beslechten. Roos is een natuurtalent in de struikroverij en verliest haar hart aan het lome ritme van buiten slapen, ontbijten uit de koekenpan, zwemmen in gestolen badkleding en roofovervallen plegen (om de voorraad salmiakvlooiën, dropveters, mosterd en barbiepoppen aan te vullen). In juni verschijnt het verslag van haar tweede roverszomer, *Ik en de rovers zingen karaoke*, waarin Roos leert denken in de ‘verleden roverstijd’ en ontdekt dat de Rovers net zulke buitenbeentjes zijn als zijzelf.

Gelukkig scheidingskind

Meer eigenzinnigheid, geestigheid en ontregelende woestheid vind je bij *Pita en Svenne* van de Zweedse Moni Nilsson, die de eigenaardige gewoonte heeft haar karakters te vernoemen naar etenswaren. Haar nieuwste hoofdpersoon is een dwars meisje dat het liefst met haar beste vriend Svenne in bomen klimt en het op je hoofdspuugspel speelt. Nu ze twaalf zijn, lijkt er iets in hun relatie te veranderen. Svenne wil steeds vaker oefenen met zoenen, en bekijkt haar met zo'n meewarige blik. Pita vindt dat zoenen wel best (je kunt er bijvoorbeeld een record mee vestigen), maar echte kriebels voelt ze toch niet. Ze begint zich zelfs voor Svenne te schamen. Wie lijmt er nou twee kristallen portglaasjes aan zijn gezicht vast om parallelle werelden te ontdekken? Ook over haar thuissituatie tobt ze wat af. Haar beroemde vader woont sinds een jaar in een ander huis en het is best lastig als je ouders niet meer aan opvoeden toekomen. Nu moet ze zelf haar broertje onder handen nemen, want: 'Je wilt nu eenmaal geen onopgevoed broertje dat smakt onder het eten en vergeet door te trekken als hij heeft gepoept.'

Bezwabberd en ingepaald

Iets te wijs voor de basisschool, maar fijne literatuur voor vroegrijpe meisjes is *Liefde, liefde, nog eens liefde* van Mariken Jongman. Negeer het lelijke omslag en die slaapverwekkende titel, want met Kiek, het meisje dat is verwekt tijdens een 'genadewip' in de bezemkast, kun je lachen. Met haar opperdetopperde beste vriendin Lottie gaat ze op zoek naar een slachtoffer voor de opening van haar 'zazazorium'. Voor hun zestiende willen ze bezwabberd, ingepaald, beëerstekeerd, gelintjeknipt zijn. Ontmaagd dus, maar dat klinkt zo stom. Lottie vaart blind op het handboek *Kus geen kikkers, vang je prins*-boek vol tips 'om hem te krijgen... én te houwen'. Dat leidt tot hilarische scènes, maar weinig successen. Verbranden dus, dat boek. Mariken Jongman is ijzersterk in puberlogica, terloopse dialogen en aandoenlijke beschrijvingen van bloot geklungel. Kiek is een jaloersmakend onbevungen meisje dat wordt omringd door tobberige volwassenen, die er een potje van maken. Je zou haast denken dat ze een grote zus van Polleke is. ●●●

Spinder, Simon van der Geest. Querido, € 13,95 (11+)

Ik en de Rovers zingen karaoke, Siri Kolu. Gottmer, € 14,95 (9+)

Pita en Svenne, Moni Nilsson. Moon, € 13,95 (10+)

Liefde, liefde, nog eens liefde, Mariken Jongman. Lemniscaat, € 14,95 (13+)

BEELD SHUTTERSTOCK

Ook fijn voor de zomer

Het tweede dikke boek van Vos en Haas van Sylvia VandenHeede en Thé Tjong-Khing (Lannoo, 6+), onmisbare literatuur voor beginnende lezers.

Chitty Chitty Beng Beng vliegt weer, een nieuw fantastisch en humoristisch avontuur van Frank Cotrell Boyce (Gottmer, 8+).

Ridder zonder hart van Cornelia Funke, voor wie houdt van het betere fantasyverhaal (Querido, 9+).

In *Het wonderkabinet* van Brian Selznick wisselen tekst en ingetogen potloodtekeningen elkaar af. De dove Rose en Ben leven een halve eeuw na elkaar, maar hun paden kruisen elkaar in een wonderlijk museum (Boekerij, 12+).

LoL

LoL (Leuk om te Lezen) is een magazine voor leerkrachten die op de hoogte willen blijven van het actuele kinder- en jeugdboekenaanbod. Scholen kunnen het magazine gratis bestellen via lol-magazine.nl.

De jeugdboekverfilming

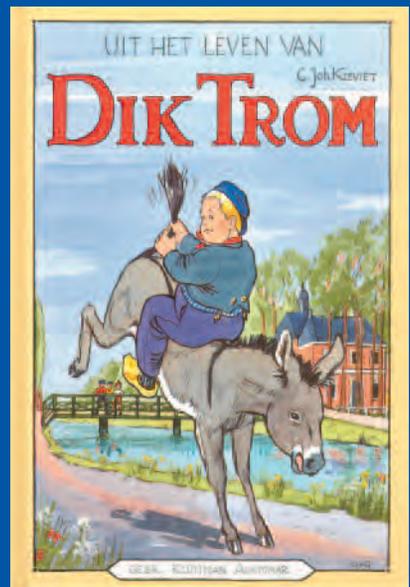
KINDERFILMFESTIVAL

Het illustere filmfestival in Cannes was voor bezoeker en grafisch vormgever Floris Guntenaar in 1986 de inspiratie voor het eerste Nederlandse kinderfilmfestival. Het idee: een ontmoetingsplek voor binnen- en buitenlandse producenten, waar (inter)nationale jeugdfilms worden vertoond. De eerste editie van Cinekid werd bekostigd met een subsidietje van tienduizend gulden, aangevuld met bijdragen uit eigen zak van medewerkers en organisatoren, en ging in versoberde vorm (alleen filmvertoningen) in 1987 van start. In 2012 bestaat Cinekid 26 jaar en is het jeugdfilmfestival uitgegroeid tot een internationaal begrip. Naast de vertoning van films en tv-programma's uit binnen- en buitenland, biedt het festival een medialab voor nieuwe media, een coproductiemarkt voor professionals, een educatieafdeling en filmvertoningen in steden door heel Nederland. Iedere herfst genieten meer dan veertigduizend kinderen van zo'n tweehonderd producties. Deze zomer organiseert Cinekid bovendien van 15 juli tot en met 5 augustus filmkampen op een boerderij in de Loonse en Drunense duinen in Noord-Brabant. Jonge, creatieve cinefielen kunnen er zelf leren een film te maken. Ook verzorgt Cinekid schoolvoorstellingen waarbij kinderen tot twaalf jaar met verschillende culturele achtergronden met media kennis kunnen maken.

cinekidfilmfestival.nl

'Het boek was beter,' is een achterhaalde uitspraak: de verfilming van het jeugdboek is al lang volwassen. Een selectie van boek naar film.

DOOR EVA GERRITS

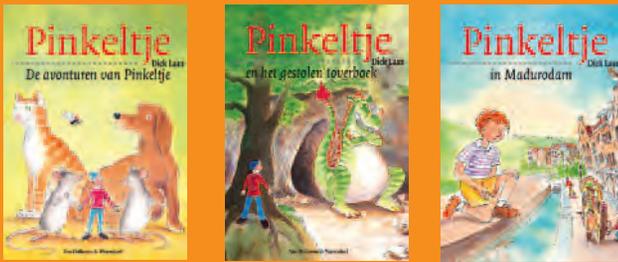
KLASSIEKER

'Griet, 't is een bijzonder kind, en dat is-ie!' Zijn vader zei het al, en van bijzonder kind groeide C. Joh. Kievits Dik Trom uit tot een klassieker. In boek- én in filmvorm: het eerste deel over de strapatsen van de dikke deugniet, *Uit het leven van Dik Trom*, verscheen in 1891, in 1937 maakte Trom in een verfilming van G.B.H. Niestadt zijn entree op het witte doek. En daarmee was de eerste jeugdboekverfilming uit de Nederlandse filmhistorie een feit. Dat Kieviet in zijn tijd moeite had een uitgever voor zijn boek te vinden, omdat de fratsen van zijn geesteskind te aanstootgevend zouden zijn voor de tere jeugd, is nu nauwelijks meer voor te stellen: 'Jongens, dat is zoo aardig, dan tikt het steentje telkens tegen het glas aan en dan komen de mensen naar buiten, om te kijken, of er volk is.' In de zevende en meest recente Dik Trom-jeugdfilmversie uit 2010 (waarvan het verhaal trouwens volledig is losgezongen van het origineel), spreken ze wel anders: 'Je dacht toch niet dat ze geïnteresseerd is in zo'n dikke bolle vetklep als jij?'

TOP 10 DRUKST BEZOCHTE JEUGDBOEKVERFILMINGEN*

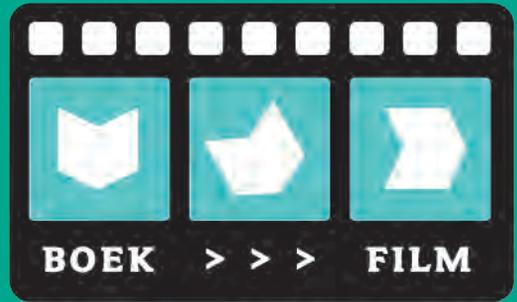
Titel	bezoekersaantal
1 <i>Kruimeltje</i> (1999)	1.136.054
2 <i>Abeltje</i> (1998)	900.597
3 <i>Minoes</i> (2001)	837.592
4 <i>Oorlogswinter</i> (2008)	837.405
5 <i>Pietje Bell</i> (2002)	820.792
6 <i>De Schippers van de Kameleon</i> (2003)	744.520
7 <i>Pietje Bell 2: de jacht op de tsarenkroon</i> (2003)	594.290
8 <i>Anubis en het pad der 7 zonden</i> (2008)	561.061
9 <i>Pluk van de Petteflet</i> (2004)	482.787
10 <i>Kruistocht in spijkerbroek</i> (2006)	481.866

* tot en met 2010

ANDERSOM

En van film naar boek, gebeurt dat ook? Jazeker. Van 1917 tot 1927 was de jonge Dick Laan een verwoed amateurfilmer. Zijn moralistische jeugdfilms over rebelse jongens die toch het juiste pad kiezen, waren populair. Ook onder critici: 'Dick Laan die de mentaliteit van de Hollandse jongen zo goed begrepen heeft. De grote verdienste van zijn films is dat hij naast boeiende handelingen prachtig pedagogisch werk levert en een heerlijk beroep doet op de betere eigenschappen van de mens.' Kom daar nog maar eens om. Maar toen de filmindustrie met de opkomst van de sprekende film in ras tempo professionaliseerde, was voor amateur Laan de lol er snel af. Toen zijn laatste film flopte, gooide hij het bijltje erbij neer. Een kennis van hem bekeek het praktisch: maak jongensboeken van al je verhalen! Kost minder tijd en je kunt er nog wat aan verdienen ook. Zo kwam het dat sindsdien generaties kinderen zijn opgegroeid met de avonturen van *Pinkeltje* van Dick Laan.

BOEK EN FILM

EYE Film Instituut Nederland en Stichting Lezen ontwikkelden gezamenlijk het project Boek en Film voor vmbo, havo en vwo: een serie van vier lessen, waarin verschillen en overeenkomsten tussen boek en film aan de orde komen. Hoe wordt van een boek, via een scenario en storyboard, een film gemaakt? En hoe worden filmische middelen gebruikt om een verhaal te vertellen? Dit jaar bestaat Boek en Film tien jaar en is er een speciaal pakket te bestellen:

- lesmateriaal *Pizzamaffia* inclusief de officiële dvd en de filmeditie van het boek
- lesmateriaal *Kruistocht in Spijkerbroek* met achtergronden en opdrachten voor het behandelen van Thea Beckmans klassieker
- 'Boek en Film: de introductie': een docentenmap met lesschema's, achtergrondinformatie, opdrachten en dvd's met fragmenten uit bekende Nederlands boekverfilmingen. Voor meer informatie over (het bestellen van) de pakketten, zie filmeducatie.nl

[lezen](http://lezen.nl)

VAN ABELTJE TOT ZOOP

De hier vermelde anekdoten zijn ontleend aan het cinematografische naslagwerk *Van Abeltje tot Zoop*, een prachtig vormgegeven en geïllustreerd lees- en bladerboek dat een compleet beeld geeft van de Nederlandse jeugdfilm van 1917 tot nu.

Van Abeltje tot Zoop, Esther Schmidt en Sabine Veenendaal.

Hoogland & Van Klaveren, € 19,90

TE VERWACHTEN:

- *Koning van Katoren* (december), Jan Terlouw
- *The Hobbit* (december), J.R.R. Tolkien
- *De kleine kapitein*, Paul Biegel
- *De club van lelijke kinderen*, Koos Meinderts

ONLANGS VERFILMD:

- *Patatje Oorlog*. Een enigszins verwarrende titel: de film *Patatje Oorlog* is niet gebaseerd op het gelijknamige boek van Derk Visser, maar op een boek met een heel andere titel: *Een kleine kans*, van Marjolijn Hof.
- *Achtste Groepers Huilen niet*, Jacques Vriens
- *Briefgeheim*, Jan Terlouw
- *Dr. Seuss De Lorax*, Theodor Seuss Geisel
- *Foeksia de Miniheks*, Paul van Loon
- *Mijn avonturen door V. Schwrm*, Toon tellegen
- *De Hongerspelen*, Susanne Collins

Een speelfilm in een paar seconden

DICTERS OP MIDDELBARE SCHOLEN – Dichters die poëzieles geven en leerlingen zelf poëzie laten maken: poëzie als inspirerend lesmateriaal voor leerlingen, docenten en dichters.

DOOR JOWI SCHMITZ

‘Een gedicht is zeer economisch, je krijgt een hele wereld in een paar regels. Dat is toch perfect voor haastige middelbare scholieren?’ Dichter en schrijver Hans Hagen vat samen wat veel dichters weten: poëzie past uitstekend op middelbare scholen. Het geeft grip op taal, het is beeldend en, als bonus: juist dyslectische of kinderen met concentratieproblemen kunnen enorm opbloeien bij het lezen van poëzie. Korte teksten zijn immers goed te overzien.

Geen wonder dat er heel wat initiatieven bestaan waar het zelf dichten voorop staat. Maar projecten waarbij het zwaartepunt bij het lêzen van bestaande gedichten ligt, zijn minder talrijk op middelbare scholen. Gelukkig zijn er veel individuele dichters die op middelbare scholen komen en precies weten hoe je een klas kunt enthousiasmeren. Want kennismaken met levende of dode dichters kan een minstens zo indrukwekkende ervaring zijn als zelf doen. Of, zoals dichter en schrijver Diana Ozon het verwoordt: ‘Er zijn zo veel interessante dichters. Zij zijn ook bang, of verwonderd, humoristisch of ronduit melig. Het zijn vrienden die op je staan te wachten, je moet alleen even weten waar.’

Docent

Dichter Tsead Bruinja: ‘Een geslaagd schoolbezoek staat of valt met de docent. Als die de klas heeft voorbereid, als de klas zelfs iets van je werk kent, dan kun je heel snel de diepte in. Dat gebeurt niet altijd. Soms denken de leerlingen dat je een invaller bent, soms blij je op het vrije uur ingeroosterd te staan – en niemand wist dat.

Soms sta ik na zo’n dag ploeteren eenzaam op de bus te wachten in de een of andere uithoek en denk ik: dit nooit meer. Op andere dagen, zoals laatst op het Theresia Lyceum in Tilburg, is het zó fantastisch om een poëziedag mee te maken met wedstrijden en voorlezen en betrokken kinderen. Ze zijn er allemaal de hele dag mee bezig. Niet omdat het moet, maar omdat ze willen. Na zo’n dag denk ik: kom maar op met die volgende uitnodiging.’

Thema’s en beelden

In een klas een gedicht opdreunen en dan fileren volstaat niet, daar zijn alle dichters het over eens. Stefan Nieuwenhuis, schrijver en stadsdichter van Groningen: ‘Laatst was ik op een dovenschool waar de leerlingen dachten dat gedichten vooral gingen over eenzaam en verlaten zijn. Saai dus. Iemand vroeg of er wel eens gedichten over doofheid zijn geschreven, en zo kwamen we vanzelf bij zintuiglijke waarnemingen in poëzie. Voelen,

proeven, kijken, en doofheid als het omgekeerde van horen. Als je zo'n thema te pakken hebt, krijg je de scholieren mee. Ze hebben het immers zelf aangedragen.'

Tsead Bruinja gebruikt beeld bij zijn gedichten, dat werkt ook goed. Hij heeft met digidicht (zie kader) een interactief gedicht gemaakt waarbij de klas op een cruciaal moment moet ingrijpen. Ook heeft hij een 'mtv-achtige' videoclip gemaakt waarin hij hip en dichtend te zien is, maar die is naar eigen zeggen al bijna achterhaald. Bruinja: 'Je moet heel actueel zijn. Of autobiografisch, dat helpt ook, want dat is vaak herkenbaar. Ik vertel bijvoorbeeld dat ik op hun leeftijd begon met schrijven. Dat ik toen niet wist dat het als beroep bestond: dichter zijn.'

Combineren

Het combineren van zelf dichten en kennismaken met bestaande gedichten werkt ook uitstekend. Diana Ozon: 'Eerst lees ik een paar gedichten voor, bijvoorbeeld uit de 'Kinder-Komrij' oftewel *De Nederlandse kinderpoëzie in 1000 en enige gedichten*. Dan zien ze dat het heus niet zulke ingewikkelde dingen zijn, gedichten. Daarna kondig ik aan dat we het zelf gaan doen. Schrikken ze alsnog. Met taal spelen vinden ze eng, in weinig woorden iets zeggen nog enger. Dus willen ze rijmen, maar dat mag niet van mij, want rijm dwang leidt af van het werkelijke verhaal. "Waarom is die figuur op het einde nou opeens dood?" vraag ik dan. Zeggen zij: "Omdat het rijmde op bloot." Als ze eerst wat gedichten hebben gezien en een beetje snappen hoe die werken, kan ik daarop terugrijmen.'

Nieuwenhuis herkent de verhelderende invloed van het bestuderen van een bestaand gedicht. 'Ik heb bijvoorbeeld een gedicht gemaakt bij een beeld bij het Centraal Station in Groningen. Of ze dat beeld kennen, vraag ik eerst. Het beeld staat er al zestig jaar dus meestal kennen ze het wel. Het gedicht gaat over wat het beeld zich afvraagt over het drukke kruispunt waar het op uitkijkt. Waar komen al die mensen vandaan? Waar gaan ze naartoe? En gaan ze wel de goeie kant op? Op het laatst zeg ik erbij: "Ik bedoel dus waar de mensen naartoe gaan, niet de auto waar ze in rijden." Dan beginnen ze te snappen dat ik meer bedoel dan alleen het straatverkeer. Zo'n inzicht, dat je het ene kunt zeggen en het andere kunt bedoelen, helpt als ze vervolgens zelf gaan dichten. Dat is toch een stuk leuker dan dat zo'n leerling zegt: "Ik ben op vakantie naar Italië geweest, zal ik daar dan maar iets over schrijven?"'

Zien lezen, doet lezen

We kunnen wel willen dat middelbare scholieren in gedichten duiken, maar Hans Hagen, van wie onlangs dichtbundel *Hoe angst klinkt* verscheen met gedichten speciaal voor jongeren, vraagt weleens aan klagende volwassenen: Wanneer heb jij voor het laatst een dichtbundel gekocht? 'Dan blijft het vaak akelig lang stil.'

Zien lezen, doet lezen en dat vergt op middelbare scholen behoorlijk wat organisatie. Iedereen kent de problemen. De werkdruk, de tijdsdruk, de lesdruk, de macht van de roostermaker. En toch, misschien is die roostermaker zover te krijgen dat hij ieder jaar een paar vaste poëzie-uren inroostert. De invulling ervan kan een docent met een gerust hart aan de dichter overlaten, of er kan een plan worden gemaakt in samenwerking met een dichter of instantie. Of de poëzie haakt aan bij een thema dat alle vakken op school bestrijkt. Zoals Diana Ozon laatst meemaakte: 'Het thema was "voeding" en de titel iets van "vet lekker". Ieder vak gaf er zijn eigen invulling aan en er bestaan heel wat gedichten over eten.'

Niets is mooier dan een hele klas te zien opgaan in een paar regels tekst. Ozon: 'Een gedicht is een dikke roman die zich als een speelfilm in een paar seconden voor je afspeelt.'

Hans Hagen: 'Je hoeft ook niet altijd alles zelf te kunnen. Soms kan ergens gewoon naar kijken al mooi zijn. Zoals je bij een klompenmaker op een markt kunt kijken hoe hij uit zo'n stuk hout een klomp tevoorschijn tovert. Een dichter op school is in de eerste plaats zo'n klompenmaker. En de docent is de man of vrouw die de klompen verkoopt.' ●●

ORGANISATIES DIE GEDICHTEN EN DICHTERS NAAR MIDDELBARE SCHOLEN BRENGEN

SSS: Schrijvers School Samenleving. Bemiddelt en adviseert bij het organiseren van lezingen door schrijvers en dichters. sss.nl

School der Poëzie: organiseert PoëzieRevues waar verschillende scholen aan kunnen deelnemen en waar jongeren deel uit kunnen maken van een hoogwaardig poëzietheaterprogramma. Daarnaast verzorgt School der Poëzie lessen, projecten, publicaties en recensies. schoolderpoezie.nl

Het Poëziepaleis: organiseert onder andere de wedstrijden Doe Maar Dicht Maar voor het voortgezet onderwijs, verzorgt workshops en masterclasses, produceert lesmateriaal, publiceert dichtbundels en coacht jonge dichters. poeziepaleis.nl

MOGELIJKHEDEN VOOR HET LEZEN VAN GEDICHTEN OP MIDDELBARE SCHOLEN

PoëziePromotieMachien: een website waar een jongere in een aantal stappen bij een gedicht uitkomt dat hem of haar aanspreekt. poeziepromotiemachien.nl

Digidicht.nl: op welke manieren versterken tekst, beeld, geluid en interactie elkaar? In Digidicht wordt het onderzocht. Een site vol animaties met gedichten, klaar voor consumptie.

Dichterinhetweb.nl: een interactieve wandeling langs Nederlandstalige gedichten, met lessuggesties.

Gedichtendag.com: op deze website zijn tal van lessuggesties te vinden om leerlingen enthousiast te maken voor poëzie, samengesteld rond het thema van de Gedichtendag.

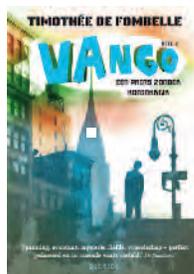
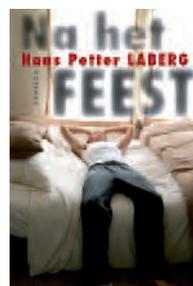
ReadzMe!

In aansluiting op het jarenlange succes van de Nationale Voorleeswedstrijd op basisscholen, werd enkele jaren geleden in Brabant een equivalent voor brugklassers gestart. Inmiddels is ReadzMe!, zoals de voorleeswedstrijd heet, uitgegroeid tot een landelijke competitie. De afgelopen maanden leverden duizenden tieners strijd in lokale voorrondes. Na de provinciale finales bleven er acht voorleestalenten over uit Flevoland, Friesland, Gelderland, Noord-Brabant, Noord-Holland, Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland, die op 25 april in de Openbare Bibliotheek Amsterdam de strijd aanbonden. Een vakjury, bestaand uit jeugdboekenschrijfster Caja Cazemier, actrice Fatma Genç (*Spangas*) en Christiaan van Willemswaard, ooit een van de initiatiefnemers van de Voorleeswedstrijd, kozen Jolijn Tuenter van het Almende College uit Silvolde als winnaar. Er was ook een publieksprijs die werd gewonnen door Bo Baars van het Isula College uit Dordrecht. De presentatie van de middag was in handen van MTV-presentatrice Nadia Palesa Poeschmann. Tijdens het juryberaad was er een act van deelnemers aan de Kunstbende. [JA]

Zomerlezen

Liefde, spanning, avontuur of toch liever een roadtrip? Deze zomer is het allemaal voorradig.

- Ransom Riggs verzamelde jarenlang oude zwart-wit foto's en puzzelde die aaneen tot een bizarre geschiedenis, waarin oorlog en fantasy elkaar kruisen. *De bijzondere kinderen van mevrouw Peregrine* leest als een fotoalbum vol wonderlijke personages (Clavis, 13+).
- Iets onvergeeflijks doen en daar de hele zomer over lopen tobben, daarover gaat *Na het feest* (Gottmer, 14+, verschijnt juli) van Hans Petter Laberg. Niet het slachtoffer, maar de dader is aan het woord. Een spannende leestrip naar het hoe en waarom.
- In *Vango – Een prins zonder koninkrijk* (Querido, 12+) van Timothée de Fombelle gaat Vango op zoek naar zijn roots om te achterhalen wie de mensen zijn die hem willen doden. Dwars over de wereld gaat zijn avontuurlijk reis, met op de achtergrond een aanzwellende Tweede Wereldoorlog.
- Een rijkeluistudent en een weggelopen schoonheid belanden in Steven Herricks *Zwartgelakte nagels* (Lemniscaat, 14+) samen in een BMW M3. Een vervoerende roadnovel van de meester van het *free verse*, die zich nu aan proza waagt. [JA]

Jonge Jury

Meer dan zeventuizend kinderen brachten hun stem uit op wat volgens hen het mooiste jeugdboek van 2010 was. Op 11 april werd de Prijs van de Jonge Jury uitgereikt aan Mel Wallis de Vries voor *Vals*. Wallis de Vries geldt als een van de succesvolste jeugdthrillerauteurs van dit moment. NBD/Bibliónoemt haar 'de Nicci French van de jeugdliteratuur'. Ingrid Kluvers ontving de Jonge Jury Debuutprijs 2012 voor *Droomtuin*. Vanaf september kunnen jongeren weer stemmen op de mooiste jeugdboeken uit 2011. De kerntitellijst bevat de volgende titels: (ff) *Out!*, Theo en Marianne Hoogstraaten; *De kleuren van het getto*, Aline Sax en Caryl Strzelecki; *Erebos*, Ursula Poznanski; *Familiegeheim*, Caja Cazemier en Martine Letterie; *Geen bereik*, Marian De Smet; *Gladiator: vechten voor vrijheid*, Simon Scarrow; *Het geestige leven van Lucy Shaw*, Tamsyn Murray; *Iets van mij*, Caja Cazemier; *Ijsbarbaar*, Rob Ruggenberg; *Kulanjango, mijn vogelvriend*, Gill Lewis; *Kracht*, Cees van Roosmalen; *Meisje van Mars*, Anna Woltz en Vicky Janssen; *Mijn zus woont op de schoorsteenmantel*, Annabel Pitcher; *Schaduwliefde*, Ruta Sepetys; *Super*, Endre Lund Eriksen; *Trash*, Andy Mulligan; *Verstrikt*, Mel Wallis de Vries; *Vogel*, Enne Koens; *Vossenjacht*, Anna van Praag en *Wraak*, Daniëlle Bakhuis. [JA]

jongejury.nl

Prijs voor de Beste Leesomgeving

Met de Prijs voor de Beste Leesomgeving vraagt Stichting Lezen aandacht voor het belang van een goede leesomgeving op middelbare scholen. Op 26 april werd de prijs voor de tweede keer uitgereikt. Dit jaar waren er drie keer zoveel inzendingen als bij de eerste editie van de prijs. Winnaar was het Sint-Joriscollege in Eindhoven, een school die met comfortabele zithoeken, een collectie die grondig wordt onderhouden en leestafels waar leerlingen in een prettige omgeving aan de slag kunnen, toonde groot belang te hechten aan een goede leesomgeving. De jury, bestaande uit Marian Hendriks (voorzitter van vmo, Beroepsvereniging van Mediathecarissen Onderwijs), John Schrijnemakers (oprichter van De Leesfabriek en eigenaar Kinderboekwinkel Speelboek in Amersfoort) en Christiaan Houtsma (interieurontwerper en eigenaar van Plan 74), prees de tendens dat scholen steeds meer aandacht besteden aan een goede leesomgeving. Het Sint-Joriscollege ontvangt een boekenpakket ter waarde van € 1000,-, met daarin onder meer de kerntitels van de Jonge Jury en de longlist van de Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs. [JA] lezen.nl

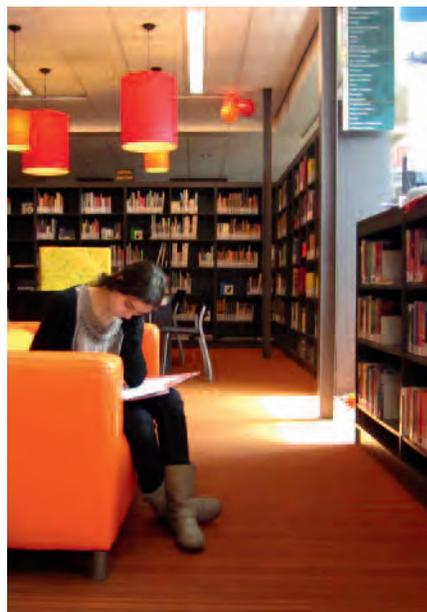

FOTO MAARTEN VAN DINHTER

Toonder-tentoonstellingen

In het kader van het Toonderjaar worden er verschillende exposities georganiseerd rond het werk van Marten Toonder. In het Stripmuseum in Groningen is tot en met 30 september *Waarom is heer Bommel een beer en Tom Poes een kat?* te zien, een tentoonstelling, waarin in samenwerking met Midas Dekkers een antwoord wordt gezocht op deze vraag. In de tentoonstelling worden de Bommelfiguren en hun bijzondere eigenschappen vergeleken met de werkelijke dieren en hun gedragskenmerken. Volgens Dekkers is Tom Poes het enige personage dat een karakter heeft dat niet bij het dier past. 'Tom Poes heeft een soort padvindersslimheid waar een poes niet dood mee gevonden wil worden,' aldus Dekkers in *de Volkskrant*. Door in zijn strips beesten te gebruiken laat Toonder hun karakter aan de buitenkant zien, zodat de lezer meteen weet wat voor vlees hij in de kuip heeft. Tegelijkertijd doorbreekt hij het verwachtingspatroon door de dieren dingen te laten doen die niet bij hun soort passen. Dekkers: 'Joost, de butler, is een hond, het meest dienstbare dier. Toch kan Joost heel eigenaardig uit zijn slof schieten.' In het Brandweermuseum in Wassenaar is tot en met 18 augustus ook nog de expositie *Heer Bommel en de Brandweer* te zien. [JA]

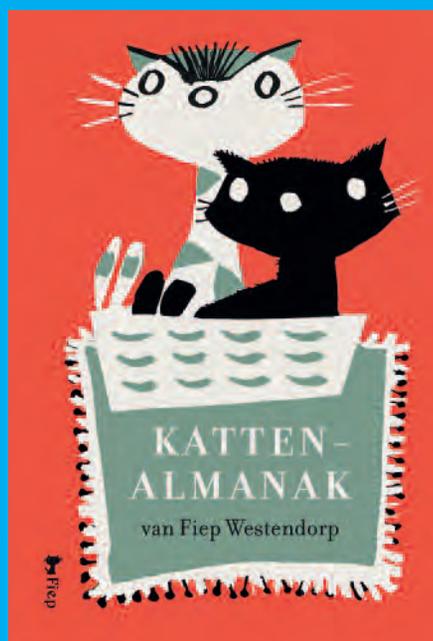
toonderjaar.nl

ILLUSTRATIE GERBEN VALKEMA

De katten van Fiep

Fiep Westendorp (1916-2004) hield van katten. Daarvan getuigt niet alleen de onvergetelijke manier waarop ze Jip en Jannekes Siep of Mies Bouhuys' Pim en Pom gestalte gaf (grote, ovale hoofden, ogen en neus op gelijke hoogte, geen mond en een kort staartje); wie haar tekeningen nader beschouwt, ziet dat het daarop wemelt van de katten. In het Kattenkabinet in Amsterdam zijn honderdvijftig van Westendorps kattentekeningen bijeengebracht. Gioia Smid, conservator van Westendorps werk, stelde de tentoonstelling samen, die nog tot en met eind augustus te bezichtigen is. Deze maand verschijnt ook *Kattenalmanak*, een overzicht van Westendorps kattentekeningen aangevuld met kattenpoëzie, kattenweetjes, kattenverhalen en kattenquotes. Om er alvast één van Midas Dekkers aan te halen: 'Een kat heeft 40 miljoen haren. 5 miljoen op de rug, 10 miljoen op de buik en 25 miljoen op je bankstel.' [JA] *Kattenalmanak*, Fiep Westendorp, samengesteld door Gioia Smid. Querido, € 10,- kattenkabinet.nl

Jeroen Willems en Wim Opbrouck (met baard) aan de keukentafel met regisseur Nanouk Leopold

Alles is erotiek

VERFILMING BOVEN IS HET STIL – Als het genre niet zo'n negatief imago had, zou je *Boven is het stil* een streekroman kunnen noemen met z'n koeien, z'n schapen, de met slootjes doorsneden weilanden. In de film geen boerenromantiek, maar kaalte en zwijzaamheid, net als in het boek.

DOOR JOUKJE AKVELD

'We wachten even op de zon en dan draaien we.' Het meisje van de productie tuurt omhoog. Langs een blauwe lucht drijven witte wolken. De wind is koud, maar dat zie je niet. De boerderij in het Zeeuwse Nieuw Namen waar gedraaid wordt voor de verfilming van Gerbrand Bakkers *Boven is het stil* is geen ouderwetse hoeve met rieten strodak. Knus en gezellig zijn geen woorden die passen bij Bakkers geserreerde verhaal, dat zich afspeelt op een modern boerenbedrijf in Waterland. Modern van vóór de schaalvergroting van de veehouderij – bij Bakker geen bio-industrie met megastallen.

Waterland is in de film verplaatst naar Zeeuws-Vlaanderen. Regisseur Nanouk Leopold (*Guernsey, Wolfsbergen*) wilde visuele ruimte, wijdte. 'Film is platter dan literatuur. Waar de schrijver vijftien scènes heeft, moet ik het doen met drie. Zo'n locatie moet direct staan.' Bakker vindt het best. 'Ik heb Nanouk vorige zomer uitgenodigd voor een fietstochtje door Zuiderwoude om haar te laten zien waar het verhaal zich afspeelt. Een gezellig dagje, maar het interesseerde haar geen fluit, ze had al lang haar eigen idee.'

Veel baksteen in Nieuw Namen. Een kaal erf, een grasveld met de verroeste palen van een waslijn en een enkel fruitboompje. In een stenen schuur staat een melktank. Ergens anders, buiten beeld, apparatuur van de cameramensen. Kabels en lampen. De set oogt sober. Geen make-up compartiment. Nergens een kledingrek met kostuums. De donkerrode trui, spijkerbroek en kaplaarzen van hoofdrolspeler Jeroen Willems zien er doodnormaal uit. Doodnormaal en op en top boer.

Cameo

Nanouk Leopold schreef zelf het filmscript. Er wordt weinig gesproken tijdens de opnamen. Boer Helmer (Jeroen Willems) is geen groot prater. De jonge Henk (Martijn Lakemeier, *Oorlogswinter*) die hem een tijdje komt helpen zegt ook niet veel. Zwijgend rookt hij een sigaret, terwijl zijn slungelige lijf onverschillig tegen een muur hangt. Voor de scènes op de boerderij wordt op drie locaties gefilmd. Het melken van de koeien wordt gedraaid in Domburg, in het dorp Waterlandkerkje worden de scènes gefilmd met pinken en kalven, van de boerderij in Nieuw Namen zullen in de bioscoop straks het erf en het tanklokaal te zien zijn. Gerbrand Bakker: 'Drie locaties voor één boerderij. Dan begrijp je als schrijver dat je je nergens mee moet bemoeien, je snapt er toch niks van.' De benedenverdieping van het woonhuis functioneert als filmlocatie,

Nanouk Leopold wil weidsheid in haar verfilming van *Boven is het stil*

maar de scènes op de bovenverdieping waar Helmers zieke vader in bed ligt, worden gedraaid in een huis in Duitsland, vanwege de Duitse coproducent. Bakker leidt rond in het benedenhuis. ‘Alles is ge-dressed, hoe is het mogelijk, dacht ik toen ik het de eerste keer zag, zelfs het vliegenlint boven de keukentafel hangt er – met vliegen. Hier, naast de druktelefoon en de telefoonklapper in de gang, hangt een Agrifirm-kalender. En daar op de schouw staan kinderportretten van Helmer en zijn tweelingbroer – foto’s van Jeroen Willems toen hij klein was.’

Bakker heeft zelf een rolletje in de film, een cameo, waarin de schrijver optreedt als Auping-beddenbezorger. ‘Een zwiigende rol oorspronkelijk, maar toen we aan het draaien waren vroeg Nanouk me de tekst van de andere beddenverzorger uit te spreken. Ik was stikzenuwachtig. Nanouk doet niet aan repeteren, die laat het je gewoon doen. Als er iets moois gebeurt wat niet in het script staat, houdt ze dat. Die andere beddenbezorger is trouwens Mark van Uchelen, die als kind de jonge Anton Steenwijk in *De aanslag* speelde.’

Erotiek

De Vlaamse acteur Wim Opbrouck is de melkrijder, een rol waarin meerdere personages uit het boek zijn samengevoegd. ‘Een zuinige tekst,’ zegt Opbrouck over het script, ‘mooi – er staat geen woord te veel.’ ‘Stil spel is fijn om te doen hè, Wim?’ zegt Martijn Lakemeier. Opbrouck knikt. ‘Nanouk en haar cameraman hebben een mooie manier van draaien bedacht: non-stop en weinig gedoe met licht.’ En als de scène is afgelopen draait de camera gewoon nog even door. Je moet het laten gebeuren, vindt Leopold, pas dan ontstaan er gekke dingen. Dogma-achtig, noemt Opbrouck het. ‘Hoe Nanouk films maakt, past wel bij hoe ik boeken schrijf,’ zegt Bakker. ‘Ze vertelt geen verhaal van A tot Z, soms is er meer een vermoeden van een gebeurtenis dan dat het echt gebeurt.’

Leopold: ‘Alles in deze film is op de een of andere manier erotisch.’ Ze kijkt Bakker aan, grinnikt. ‘Jouw schuld.’ ‘Nee, jóúw schuld,’ pareert Bakker. Ooit, toen hij het manuscript inleverde bij uitgeverij Cossee zat er een expliciet homo-erotisch hoofdstuk in het verhaal. ‘Ik wist dat er iets niet klopte aan het boek, wist alleen niet wat. Toen de uitgever het had gelezen, zei hij: dat hoofdstuk moet eruit. Natuurlijk, dacht ik, dat is het, ik moet dat hoofdstuk schrappen.’

Met een omweggetje is de erotiek nu terug. Leopold: ‘Als je een man in een kleedkamer z’n broek laat uittrekken, gebeurt er niets. Maar zet je nog iemand in die kleedkamer, kijk, dán wordt het ineens heel spannend.’ ●●●

Boven is het stil gaat voorjaar 2013 in première.

HET BOEK

Met *Boven is het stil* debuteerde Gerbrand Bakker (Wieringerwaard, 1962) in 2006 als literair auteur voor volwassenen na eerder twee etymologische woordenboeken voor kinderen en een jeugdroman, *Perenbomen bloeien wit* (1999), te hebben gepubliceerd. Het manuscript van *Boven is het stil* werd aanvankelijk door een aantal uitgeverij geweigerd tot Cossee besloot het uit te geven. Het boek gaat over boerenzoon Helmer, die ooit een tweelingbroer had die het familiebedrijf zou overnemen. Maar de broer ging dood en Helmer werd de nieuwe opvolger van zijn vader. Nu die oud en ziek is, heeft Helmer hem ‘naar boven gedaan’. In het drassige laagland met alleen zijn dieren als gezelschap wordt Helmer geconfronteerd met zijn eigen leven. Inmiddels zijn er in Nederland 120.000 exemplaren van het boek verkocht en werd het in 22 landen vertaald. *Boven is het stil* werd genomineerd voor de Ako-Literatuurprijs, De Libris Literatuurprijs en de Anton Wachterprijs en won het Gouden Ezelsoor, de Debutantenprijs, de Boekdelenprijs en een aantal internationale prijzen, waaronder de Ierse International IMPAC Dublin Literary Award (€ 100.000,-). *Boven is het stil*, Gerbrand Bakker. Cossee, € 15,-

Marcel Möring over de roman

‘Over de roman’ is een reeks essays, waarin vooraanstaande Nederlandse en Vlaamse auteurs een bijdrage leveren aan het debat over het steeds veranderende en zichzelf opnieuw uitvindende genre van de roman. Aan het begin van de eenentwintigste eeuw wordt de roman geconfronteerd met nieuwe en formidabele krachten: de verleidingen van de spektakelmaatschappij, vergaande rationalisering van het literaire bedrijf, een veranderende verhouding tot de traditie, een fantastische beeldcultuur en mondiale communicatie. In de hectiek van die culturele transformatie lijkt een plaatsbepaling van de roman door een aantal spraakmakende schrijvers en essayisten een interessante onderneming, aldus uitgeverij Athenaeum-Polak & Van Genneep. Eerder verschenen essays van Bas Heijne en Connie Palmen. Het nieuwste deel in de reeks is van de hand van Marcel Möring. Met *De hele wereld* houdt Möring een pleidooi voor een roman die durft te gaan waar nog niemand is geweest, waarin recht wordt gedaan aan het rijke, gelaagde en grillige weefsel dat onze denkwereld is, waarin een tekst niet meer vooral een verhaaltje hoeft te zijn, maar mag zijn wat de tekst wil zijn. [JA]

De hele wereld – over de roman, Marcel Möring. Athenaeum Polak & Van Genneep, € 12,50

Das Magazin

Het literaire tijdschrift *Das Magazin* is een initiatief van Toine Donk en Daniël van der Meer, tevens het brein achter de literaire talkshow Literaturfest in de Amsterdamse Rode Hoed (‘niet gehinderd door enige kennis van zaken’). Het geld voor het nulnummer van hun tijdschrift sprokkelden ze via crowdfunding bijeen. In het eerste volledige nummer dat dit voorjaar verscheen, stonden bijdragen van Hanna Bervoets (met een handleiding voor de wasknijper), Daan Heerma van Voss die met Jan Jaap van der Wal correspondeerde over (zijn gebrek aan) succes, Joost de Vries, die zijn vechtmemoires schreef, en een essay van Chad Harbach, auteur van *De kunst van het veldspel*. Het tijdschrift werd lovend ontvangen. Aleid Truijens schreef in *de Volkskrant*: ‘*Das Magazin* straalt op elke bladzijde plezier, talent en zelfverzekerdheid uit.’ De eerste oplage van 1500 exemplaren was binnen een maand uitverkocht. 1 juni is het tweede nummer van *Das Magazin* verschenen met bijdragen van onder meer Jan van Mersbergen en Arjen Lubach. Het tijdschrift is verkrijgbaar in de betere boekhandel. Een jaarabonnement (vier nummers) kost € 20,- en is af te sluiten op de website van het blad. [JA]

dasmag.nl

Poëzieaangelegenheden

Van 12 tot en met 17 juni vindt in de Rotterdamse schouwburg het 43ste Poetry International Festival plaats. Dit jaar ligt de focus op onvoltooide en incomplete poëzie. Zoals Schuberts *Unvollendete* en Mozarts *Requiem* blijven ook gedichten soms onvoltooid door de dood van de dichter of doordat niet alle versregels zijn overgeleverd. Zulke gedichten wekken de indruk dat de lezer de lege plekken zelf kan invullen. Is het gedicht dan nog steeds onvoltooid? Wanneer is een tekst definitief? Over deze en andere kwesties zal het dit jaar gaan in Rotterdam. Onder de twintig deelnemende dichters bevinden zich onder meer Chus Pato (Spanje), Ulrike Draesner (Duitsland) en Tomaž Šalamun (Slovenië). Uit ons eigen taalgebied zijn Marije Langelaar, B. Zwaal en vsb-Poëzieprijswinnaar Jan Lauwereyns uitgenodigd. Tijdens het festival, op 14 juni, wordt voor de 25ste keer de C. Buddingh'-prijs uitgereikt aan de dichter van het beste Nederlandstalige poëziedebuut van het afgelopen jaar. De genomineerde bundels zijn geschreven door Ellen Deckwitz, Jeroen Mettes, Max Temmerman en Michaël Vandebriel. Mettes' bundel verscheen postuum. Tenslotte: tijdens het Doe Maar Dicht Maar Festival op 2 juni is de eerste Jonge Dichter des Vaderlands (16–18 jaar) bekendgemaakt. De JDDV is een initiatief van het Poëziepaleis en Poetry International. [JA]

poetry.nl, poeziepaleis.nl

Alleen maar nette mensen verfilmd

Een Jood met een gymnasiumdiploma die eruitziet als een Marokkaan. Eentje die zich afzet tegen het deftige milieu van Amsterdam-Zuid waar hij is opgegroeid en in de Bijlmer op zoek gaat naar een 'ghetto fabulous queen' met grote tieten en veel bil. Dat is het verhaal van Robert Vuijsjes debuutroman *Alleen maar nette mensen*. Aanvankelijk zag geen uitgever het verhaal zitten, tot er een redacteur was die het wel wat vond. Het boek werd uitgegeven, deed niet veel, werd genomineerd voor prijzen, maakte een storm aan discussies los, won de Gouden Uil en de Inktaap en ging zo vaak over de toonbank dat de schrijver een jaar niet hoefde te werken. Een verfilming kon niet uitblijven. Die is er nu: vanaf september is het verhaal in de bioscoop te zien. Het is een 'comedy-drama' geworden, zeggen de makers, met hoofdrollen voor Geza Weisz, Jeroen Krabbé, Annet Malherbe en Imanuelle Grives. Voor Vuijsje zelf is er een bijrolletje. Als latino rijder van een snorder mag hij de hoofdpersoon uit de film – een uitvergroete versie van hemzelf (!) – in elkaar slaan. De regie werd gedaan door Lodewijk Crijs, die ook *Loverboy* en *Met grote blijdschap* regisseerde. [JA]

alleenmaarnettemensenfilm.nl

Couperus' kleine zielen op toneel

Regisseur Ger Thijs is een liefhebber van het werk van Louis Couperus. Eerder bewerkte hij *Van oude mensen, de dingen die voorbijgaan* voor toneel en boog hij zich over *De boeken der kleine zielen*. Dat laatste doet hij nu opnieuw bij theaterproducent Hummelinck Stuurman met *De kleine zielen*, een toneelstuk dat vanaf september door het land reist. Zijn voorkeur voor Couperus heeft te maken met het feit dat die schreef als een toneelschrijver, zegt Thijs. 'Couperus gebruikte veel dialoog en hij dacht in scènes: ieder hoofdstuk was er één. Bovendien deed hij niet moeilijk. Als het ingewikkeld werd, verzoon hij gewoon een spannende verwikkeling.' Het stuk gaat over de neergang van een Haagse familie. Niet door eigen schuld, maar door het noodlot, dat zoals wel vaker bij Couperus hard toeslaat. De personages laten het allemaal gelaten over zich heen komen. 'Af en toe zou je ze wel door elkaar willen schudden om ze zich wat actiever te laten verzetten tegen hun lot,' zegt Thijs. Maar dat doet hij niet. Hij blijft trouw aan het boek. Het stuk wordt gespeeld door veertien acteurs, onder wie Marc Klein Essink, Oda Spelbos en Cas Enklaar. [JA]

hummelinckstuurman.nl

FOTO PEEK

Film by the Sea

Film by the Sea, het Zeeuwse filmfestival dat dit jaar plaatsvindt van 14 tot en met 23 september, is hét festival in Nederland voor film en literatuur. Belangrijkste programma-onderdeel is de Dioraphte Film en Literatuurcompetitie. Twaalf recente nationale en internationale boekverfilmingen dingen mee naar de Film by the Sea Award. Een jury van Nederlandse en Vlaamse schrijvers, acteurs en regisseurs bepaalt wie wint. Vorig jaar waren dat Sylvia Hoeks, Stine Jensen, Maria Peters, Marieke van der Pol, Peter Buwalda, Paul Verhoeven en vaste juryvoorzitter Rinus Ferdinandusse. De nieuwe jury wordt 19 juni bekendgemaakt. Daarnaast is er een jongerenjury van 25 Vlaamse en Nederlandse jongeren tussen de 16 en 23 die dezelfde films beoordeelt en haar eigen winnaar kiest. Ook buiten de competitie worden er tijdens die tien september-dagen in Zeeland veel literatuurverfilmingen vertoond. Het grote publiek kan haar stem uitbrengen voor de CPNB Film- en Literatuurpublieksprijs. Op 20 september geeft Peter Buwalda (*Bonita Avenue*) een schrijfworkshop, waarin hij ingaat op het tot leven brengen van personages. [JA]

filmbythesea.nl

FOTO MIKEL BUWALDA

ILLUSTRATIE WOUTER TULP

Alle dingen knallen uit mijn kop

Guus Kuijer ontving 28 mei de Astrid Lindgren Memorial Award. Zijn boeken zijn de afgelopen decennia in talloze juryrapporten, recensies, artikelen, essays en interviews uitgebreid besproken en bejubeld. De subtiele humor, de scherpe en onbevooroordeelde blik en de herkenbaarheid van situaties en gevoelens werden telkens zo terecht geprezen. Volgens velen heeft Kuijer ‘een nieuwe manier van schrijven’ geïntroduceerd. Eentje met een glasheldere stijl. Niet zo gek dus dat de beste kinderboekenschrijver die Nederland ooit gekend heeft dit jaar gelauwerd wordt met de ‘Nobelprijs voor de kinderliteratuur’.

Grote woorden? Natuurlijk. Maar voor een hommage – want dat is wat ik wilde maken – kon ik niets anders dan een stap terug doen en de meester zelf aan het woord laten. En wat had ik een geluk! Want net toen ik met een rooie kop aan een ongetwijfeld weinig geslaagd eerbetoon wilde beginnen, ontmoetten mijn twee favoriete Kuijerpersoonages elkaar. En nog wel zomaar bij mij voor de deur! Jonathan uit *De tranen knallen uit mijn kop* praatte met Thomas uit *Het boek van alle dingen*. Alsof ze potdome niks beters te doen hadden. Het enige wat ik vervolgens deed, was het zaakje neerpennen. Zo brutaal ben ik dan ook wel weer.

‘Sjonge,’ zei Jonathan tegen mij.
 ‘Ga je het echt allemaal opschrijven?’
 ‘Ja,’ zei ik. En ik deed het.

DOOR GIDEON SAMSON

Jonathan zit op de stoeprand. Hij bladert door *De Volksbazuin* en dat is een tamelijk ingewikkelde bezigheid.

‘Zijn eenvoudige, heldere en exacte stijl omvat filosofische diepzinnigheid evenals vederlichte poëzie.’ Allemachtig, wat een mooie zin staat daar. Jonathan zucht diep.

‘Wat doe jij?’

Jonathan kijkt op. Daar staat een jongen. Hij is jonger dan Jonathan. Hij is misschien pas negen.

‘Ik lees de krant,’ zegt Jonathan plechtig.

‘O,’ zegt de jongen. ‘Op die manier.’

Jonathan bekijkt de jongen eens goed. Hij heeft een bloes aan. Een witte met een keurig kraagje. Over de bloes zit een groene trui zonder mouwen. Het ziet er gek uit. Een beetje ouderwets.

‘Hoe heet jij?’ vraagt Jonathan.

‘Thomas,’ zegt Thomas.

Jonathan knikt. ‘Ik heet Jonathan,’ zegt hij. ‘En ik lees de krant omdat ik later schrijver word.’

‘Ik word later gelukkig,’ denkt Thomas, maar hij zegt het niet hardop. Hij wil iets anders zeggen. Iets heel goeds. Maar Thomas weet niks goeds.

‘En daarom zoek ik zoveel mogelijk mooie woorden,’ legt Jonathan uit. ‘Want dan blijven ze in me kop hangen. Dan kan ik ze later gebruiken in me verhalen.’

‘O ja,’ zegt Thomas. Hij houdt zelf erg van woorden, vooral als hij ze niet begrijpt.

Ze zijn even stil. Jonathan kijkt geleerd in *De Volksbazuin*. Hij leest over een wereldberoemde kinderboekenschrijver. Die schrijver heeft een prijs gewonnen omdat hij met diepe ernst schrijft. En ook met warmte. Daar moet Jonathan over nadenken. Hoe kan je nou met warmte schrijven? Jonathan begrijpt er niks van. Toch staat het er echt.

‘Moeje lezen,’ zegt Jonathan.

‘Ikke?’ vraagt Thomas.

‘Eh ja,’ zegt Jonathan. ‘Wie anders?’

Thomas kijkt naar de tegels van de stoep. Hij voelt dat hij rood wordt.

‘Kom es zitten.’

Thomas gaat naast Jonathan op de stoeprand zitten. Hij kan zich niet herinneren dat hij ooit eerder naast iemand op de stoeprand heeft gezeten. En dan nog wel iemand die schrijver wil worden! Het is een bijzonder gevoel.

Jonathan legt de *De Volksbazuin* voor hun voeten op straat. Ze buigen zich voorover en samen lezen ze over de wereldberoemde kinderboekenschrijver. En over de warmte.

‘Sjonge,’ zegt Jonathan.

‘Ja,’ zegt Thomas.

Jonathan kijkt heel ernstig. Het is een moeilijk stuk. De wereldberoemde kinderboekenschrijver heeft respect voor het kind en neemt afstand van intolerantie en onderdrukking. En dat dus ook nog eens met diepe ernst en warmte. Het is bijna niet te volgen.

‘Snap jij wat er staat?’ vraagt Jonathan.

‘Mijn naam is Haas,’ zegt Thomas.

‘Maar,’ zegt Jonathan. ‘Maar je heette toch Thomas?’

‘Jawel,’ zegt Thomas verlegen. ‘Alleen zo zeggen ze dat soms.’

‘Wie?’

‘De mensen.’

‘O,’ zegt Jonathan. ‘Ja, ja.’

Ze zitten zwiingend naast elkaar. Thomas denkt na over de moeilijke woorden. Jonathan denkt na over de mensen. Zou het waar zijn van dat Haas? Het kon natuurlijk wel. De mensen zeggen soms rare dingen.

‘Ik wil misschien ook schrijver worden,’ zegt Thomas zacht. Jonathan kijkt hem aan. Nog een schrijver erbij kan best, dat weet hij zeker. Als die Thomas maar niet met warmte gaat schrijven. Want Jonathan weet zelf niet hoe dat moet. En als Thomas het wel weet, kaapt hij straks vast alle grote prijzen voor Jonathans neus weg. Daar heeft hij wel eens van gehoord, dat zulke dingen gebeuren.

‘Hoe wil je dan gaan schrijven?’ vraagt Jonathan voorzichtig. Thomas haalt zijn schouders op. Hij begrijpt niet wat Jonathan bedoelt.

‘Toch niet met warmte?’ Jonathan is er niks gerust op.

‘Ik weet niet,’ zegt Thomas.

Jonathan schudt zijn hoofd. ‘Met warmte zou ik niet doen,’ zegt hij. ‘Want dat doet die maffe schrijver dus al.’

‘Wie?’ vraagt Thomas.

‘Die kinderboekenmeneer met z’n prijs.’

‘O ja,’ zegt Thomas.

Jonathan denkt na. Hij is zelf al tien. En Thomas is misschien pas negen. Dat vindt Jonathan wel prettig. ‘Als je schrijver wil worden moeje er ook wel een beetje aanleg voor hebben,’ zegt hij. ‘Tamelijk wat zelfs. Want anders kom je nergens.’

Thomas zegt: ‘Ja,’ omdat het waar is wat Jonathan zegt.

‘Ik ben zelf een natuurtalent,’ legt Jonathan uit.

‘Een wat?’ vraagt Thomas.

‘Een natuurtalent,’ zegt Jonathan nog een keer. ‘Hoe zal ik ’t zeggen? Je wordt ermee geboren hè. Zo heb je ook moderne mensen. Die worden modern geboren!’

‘Ja ja,’ zegt Thomas. ‘Ermee geboren. Op die manier.’

Jonathan kijkt hem aan. Je kunt zien dat hij nadenkt. ‘En geen warmte in je boeken dus,’ zegt Jonathan nog voor de zekerheid.

‘Geen warmte,’ zegt Thomas.

‘Niet vergeten hè?’

‘Ik onthoud alles,’ zegt Thomas. ‘Ik vergeet niets.’

Jonathan kijkt tevreden.

‘Natuurtalent,’ denkt Thomas. ‘Leuk woord. Moet ik ook onthouden.’

Dan zeggen ze niks meer. Ze zitten op de stoeprand en kijken voor zich uit. Het is stil. Zo stil dat Thomas de wijzers van Jonathans horloge kan horen tikken. ‘Grutjes,’ zegt hij. ‘Het is half vier geweest. Ik moet naar de tandarts.’ Hij springt op. ‘Dag Jonathan, en bedankt.’

‘Bedankt?’ vraagt Jonathan verbaasd.

‘Voor de moeilijke woorden,’ zegt Thomas. ‘En het stukje in de krant. Ik vond het mieters.’ Hij loopt weg, de straat uit. Jonathan zit weer in z’n eentje op de stoeprand. Asjemenou, wat was dat een vreemde jongen! Zei hij nou *grutjes* en *mieters*? Jonathan is er stil van. Het zijn mooie woorden. Misschien wordt Thomas op een dag wel echt een schrijver. Dat zou wat zijn!

Jonathan zucht. Hij doet zijn armen over elkaar en dan doet hij zijn armen weer van elkaar. Hij zucht nog maar eens. Hij zou nog wel uren met die vreemde jongen willen praten. Maar Thomas moest naar de tandarts, dus meer tijd hadden ze niet. Je kunt niet alles hebben. ●●●

Gideon Samson (1985) debuteerde in 2007 als kinderboekenschrijver. Zijn tweede boek *Ziek* (2009) werd bekroond met een Zilveren Griffel.

FOTO GIJS GROENTEMAN

Aaf Brandt Corstius met dochter Rijka

'DAT IK ALS ZESJARIGE *THE LITTLE HOUSE ON THE PRAIRIE* IN HET

Aaf Brandt Corstius (1975), dochter van schrijver en wetenschapper Hugo Brandt Corstius en zus van correspondent en programmamaker Jelle, is columnist en schrijfster. Ze publiceert columns in *de Volkskrant* en *Margriet*, was tafeldame bij *De wereld draait door* en schreef de afgelopen jaren diverse boeken, waaronder *Het jaar dat ik 30 werd*, *Handboek voor de moderne vrouw* (samen met Machteld van Gelder) en onlangs *Het jaar dat ik (2x) moeder werd*.

DOOR JOUKJE AKVELD

Karlsson

'Of m'n moeder ons vroeger voorlas kan ik me niet herinneren. Dat zegt niet veel, ik herinner me sowieso weinig van haar, ze overleed toen ik zes was. Mijn vader heeft veel voorlezen, soms urenlang. Als we op vakantie waren en het regende was hij niet te beroerd een heel boek voor te lezen. Ik denk dat hij het wel leuk vond. Hij houdt zelf erg van lezen, was geen voetbalvader. Liever ging hij met ons zitten met een boek. Alle drie – ik heb een jongere zus en broer – hielden we van Astrid Lindgren. *Karlsson van het dak*, *De kinderen van Bolderburen*, *Michiel van de Hazelhoeve*, we hebben ze allemaal voorbij horen komen. De verhalen die de oppas ons voorlas vond ik als oudste zogenaamd te kinderachtig. Dan ging ik in de badkamer staan, zogenaamd om m'n eigen boek

te lezen, maar in werkelijkheid stond ik met m'n oor tegen de muur mee te luisteren. Wat in de kamer naast me gebeurde vond ik veel spannender.'

The Little House on the Prairie

'Op m'n zesde verhuisden we voor een jaar naar Amerika. Ik pikte de taal snel op en las alle boeken van *The Little House on the Prairie*. Daar was mijn vader nogal trots op, hij heeft het er nog over, ik geloof zelfs dat het mijn belangrijkste wapenfeit is. Die serie was op dat moment op tv en ik vond het het mooiste wat ik ooit had gezien en gelezen. Ja, het was vreselijk truttig, maar ik genoot van dat huiselijke leven op het platteland, dat heel knusse. Ik wilde in die tijd ook geen broeken aan en droeg zo'n grote pioniershoed. Dat verlangen naar een simpel leven op een boerderijtje, een beetje armoedig, dat heb ik nog steeds. Dan lees ik het blog van Madame Zsazsa, een Vlaamse huismoeder die vertelt wat ze in de moestuin heeft staan of wat ze nu weer heeft gebreid en dan wil ik dat ook. Ik schijn het van m'n moeder te hebben. Als handwerkjuf naaide ze alles zelf. Ik ben niet zo goed met m'n handen als zij, maar ergens zit het ook in me.'

Ik Jan Cremer

'Vanaf het moment dat ik kon lezen, las ik veel. Mijn vader heeft zo'n miljoen boeken, we woonden in een soort biblio-

theek, iedere muur in huis was bedekt met boekenkast. Voor mijn gevoel hoort dat bij zijn generatie. Zelf heb ik ook veel boeken, maar ik voel niet de behoefte alles te bewaren. M'n vader gaf me wat hij had staan. *Kees de jongen* vond ik mooi. Op een onbewaakt moment trok ik *Ik Jan Cremer* tevoorschijn. Dat heb ik met rooie oortjes zitten lezen, veel te jong, maar ik had wel in één keer m'n seksuele voorlichting erop zitten – plus een heel fout beeld van mannen. Als kind had je weinig te doen, eindeloos zappen voor de tv mocht niet, er waren toen ook lang niet zoveel zenders, dus ik las maar door. Als ik bij m'n oma was, las ik de tuttige meisjesboeken van Cissy van Marxveldt en in ons vakantiehuisje las ik alle Agatha Christies. Zoveel als ik in m'n kinderjaren en m'n puberteit gelezen heb, heb ik later nooit meer gedaan. Op de middelbare school kwam daar het lezen voor de lijst bij. Ik vond het wel irritant dat docenten besloten wat literatuur was. Voor m'n zus hebben ze het leesplezier daarmee echt verpest, die raakte helemaal in paniek en heeft jaren geen boek meer aangeraakt. Aan de andere kant had ik Hermans' *Nooit meer slapen* nooit gelezen als het niet verplicht was geweest. Net als *Das Parfum* van Patrick Süskind, ook zo'n geweldig boek.'

De beer die geen beer was

'M'n zontje is twee, m'n dochter één. Benjamin lezen m'n vriend [Gijs Groenteman, JA] en ik veel voor, Rifka heeft er nog

Platvoetje

'Daarnaast haal ik veel prentenboeken uit de bibliotheek. Er is een groot kwaliteitsverschil in het aanbod, heb ik ontdekt. Dat had ik vroeger niet in de gaten, een prentenboek was een prentenboek. Nu zie ik dat Max Velthuijs schitterende dingen heeft gemaakt, net als Ingrid en Dieter Schubert. *De paraplu* is een soort klassieker. En hoewel dat best een moeilijk woord is voor Benjamin zegt hij "Platvoetje", dat boek vindt hij helemaal te gek. Hij zegt trouwens ook "youtube". Best shockerend vond ik dat toen ik het de eerste keer hoorde, maar hij heeft het natuurlijk van mij. 's Ochtends bij ons in bed mogen ze een half uurtje filmpjes kijken op mijn Iphone, zodat wij nog even kunnen blijven liggen. Maar we hebben geen Ipad en ze krijgen ook geen prentenboekenapps, dan pak ik liever een echt boek.'

Anne Frank

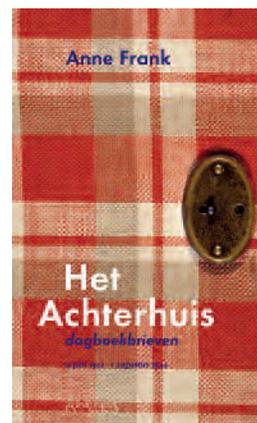
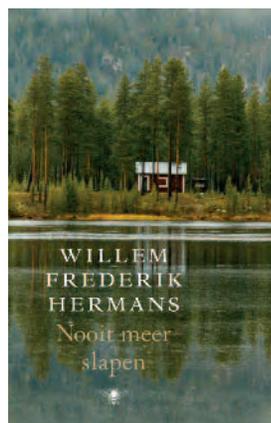
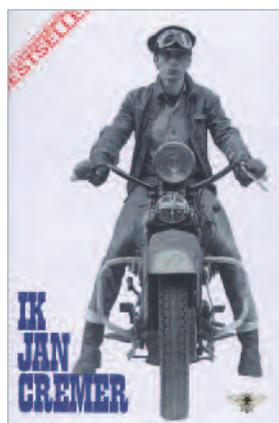
'Aan het begin van m'n tienerjaren had ik een fase dat ik alles over de Tweede Wereldoorlog wilde lezen. Dat begon met Anne Frank, waarop alle varianten volgden. Blijkbaar is de puberteit een gevoelige periode voor zo'n onderwerp, want ik zie het nu ook bij de kinderen van Gijs. Die zijn elf en zijn dochter wil het allemaal lezen. Hun oma Hanneke Groenteman heeft in de oorlog ondergedoken gezeten, dat maakt het voor hen extra fascinerend.

ENGELS LAS IS VOLGENS MIJN VADER M'N BELANGRIJKSTE WAPENFEIT'

niet echt de concentratie voor. Ik doe wel elke avond een boekje met haar, omdat we daar met Benjamin een beetje te laat mee begonnen zijn. Het eerste boek sloeg zo direct aan, dat we daar best eerder mee hadden kunnen beginnen. Net als ik vroeger houdt Benjamin van *De beer die geen beer was*, een prentenboek van Frank Tashlin over een beer die voor mens wordt aangezien en in de fabriek moet werken, een nogal DDR-achtig verhaal. Ik heb er eens een column aan gewijd, waarin ik schreef dat de beer aan het eind doodging. Tijdens het voorlezen aan Benjamin praatte ik daar altijd een beetje overheen. Ik kreeg reacties van lezers dat ik het laatste plaatje nog eens goed moest bekijken; de beer gaat niet dood, hij gaat terug naar z'n hol.'

Ter inspiratie voor m'n eigen boeken lees ik tegenwoordig vooral non-fictie. *How to be a Woman* van *Times*-columnist Caitlin Moran en *Bring it on, Baby* van *Guardian*-columnist Zoe Williams zijn met lef en humor geschreven. Als columnist wil je je toch aan iemand spiegelen. Deze vrouwen gaan voor hun mening staan, de lezer hoeft het niet met hen eens te zijn, dat vind ik leuk. Toen ik zelf begon aan *Het jaar dat ik (2x) moeder werd* dacht ik: ik moet ook meer m'n eigen pad kiezen. Niet alleen de rozengeur en maneschijn beschrijven, maar ook de gênante momenten tonen. Inmiddels krijg ik reacties van lezers dat ze m'n boek leuk vinden, maar het bijvoorbeeld niet eens zijn met m'n ideeën over bevallen en borstvoeding. Die verschillende meningen, dat vind ik goed.'

...

GELE SOKKEN EN CITROENLIMONADE

EEN KIJKJE IN HET ATELIER VAN LOES RIPHAGEN – Amper vijf jaar afgestudeerd, tekent Loes Riphagen gestaag aan een snel uitdijend prentenboekenoeuvre, dat wordt bevolkt door speelgoedieren en plagerige fantasiewezens. Superheldjes, Duimdwergen, Pielschaven, Hastalapoepsa's en goudvissen halen er kattenkwaad uit en trekken er hun volstrekt eigen plan. Haar wereld blaakt van kleur, fantasie en optimisme.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

Loes Riphagen (1983) groeide op tussen de kippen en varkens in een boerendorp op de Veluwe en werkt nu in een industrieel pand in Rotterdam-Noord, tegenover een sportschool en pal naast een daklozenopvang. De muren zijn er kaal, de fietsenstallingen voor de deur zijn verzonken in beton. 'Als ik uit het raam kijk, zie ik drama. Ruzies worden uitgevochten op straat, laatst wilde iemand zelfs een auto in brand steken.' Het is een omgeving waarin haar Superheldjes uitstekend zouden gedijen. Werk genoeg. Je ziet ze al in de weer met het verschuiven van hondenpoep, of het laten leeglopen van fietsbanden om de boel op te vrolijken. 's Nachts zijn ze vast druk met het breken van potloodpunten, want behalve glazen potjes met potloodslijpsel, bewaart Riphagen ook haar afgebroken punten. 'Vroeger vond ik het heel vervelend als er een punt brak bij het slijpen. Toen ben ik ze gaan verzamelen en nu ineens voelt het goed, zo'n ongelukje.'

Honderd procent met de hand

Riphagen deelt het atelier met het filmproductiebedrijf van haar tweelingbroer, Aap Noot Film. 'Vaak is dat mijn achtergrondgeluid, de jongens die over hun documentaires aan het overleggen zijn. Intussen denk ik na over mijn volgende tekeningen, over de kleuren die ik daarin wil gebruiken.' Illustreerend doet ze honderd procent met de hand, daar komt geen computer aan te pas. 'Ik gebruik aquarel, acryl, potlood, en dan het liefst alles tegelijk, in honderd lagen over elkaar. Ik ben veel aan het restaureren. Soms valt de verf er bijna af, dan moet ik echt stoppen. Maar ik kan me heel erg druk maken om kleine dingen, zoals bijvoorbeeld de kleur van het gras. Alles moet precies goed zijn.' Haar productie is hoog. Acht weken gunt ze zichzelf voor een prentenboek, daarna wacht er altijd weer een nieuwe klus. Om werk heeft ze in haar korte carrière nog nooit verlegen gezeten. Vanuit de kunstacademie rolde ze met haar afstudeerproject *Slaapkamernachtieren* zo de kinderboekenwereld binnen. Sindsdien illustreerde ze al meer dan twintig boeken. Door dat hoge werktempo kan ze leven van haar opdrachten, zonder bijbaantjes te hoeven aannemen.

Huisbeestenboel

Haar eigen prentenboeken zijn het leukst om te doen. Ideeën heeft Riphagen altijd genoeg. In een documentje op haar iPad bewaart ze tekstflarden en ideeën en schrijft ze verder aan haar grote Riphagenuiversum, waarin dezelfde karakters steeds blijven terugkeren volgens het zwaan-kleef-aan principe. De gele olifant, de protagonist van een nieuw boek dat in juni verschijnt, was ook in *Huisbeestenboel* (2009) al in de weer met het verzamelen van gele spullen, zoals sokken, bananen en citroenlimonade. Haar besnorde vader, haar kater Karel en hond Bibi komen in verschillende boeken voor, net als goudvis Helena, die ze als kind kreeg van een Spaanse vriendin. 'Ik heb vroeger zo veel met dieren gespeeld, dat ik nog precies weet hoe ze eruitzien. Het waren allemaal vriendjes. Nu heb ik geen tijd voor huisdieren, dat komt later wel weer – als ik groot ben.' ●●●

UIT: *Superheldjes*

UIT: *De gele olifant*

Loes Riphagen (Apeldoorn, 1983) groeide op in Oene, een boerendorpje op de Veluwe. Na de havo bezocht ze de kunstacademie in Groningen. Na een jaar switchte ze naar de Willem de Kooning Academie in Rotterdam, waar ze in 2007 afstudeerde. Haar afstudeerproject *Slaapkamernachtieren* verscheen in 2008 bij De Fontein en werd genomineerd voor de Kinderboekwinkelprijs. Haar tweede boek *Huisbeestenboel* (2009) werd bekroond met een Vlag en Wimpel van de Penseeljury. *Superheldjes* (2011), een dossier over kleine groene wezentjes die overal kleine ongelukjes veroorzaken, was een van de kerntitels tijdens de Kinderboekenweek 2011. Riphagens boeken verschijnen in verschillende landen, waaronder Denemarken, Duitsland, Amerika, Korea, Japan en Finland, Portugal en Slovenië. In juni verschijnen er twee nieuwe prentenboeken van haar hand: *De gele olifant* (De Fontein) en *Ik wil een walvis!* met tekst van Bette Westera (Gottmer). Sinds kort heeft ze ook haar eigen T-shirtlijn op Loesriphagenshirts.nl

Rachel, Angelo en Jamie

Wat je leest, ben je zelf

DE WEDDENSCHAP 2012 – De eerste editie van De Weddenschap zit erop. Tussen half september 2011 en half maart 2012 schreven 3047 leerlingen zich in op deweddenschap.nl. Zij lieten zich uitdagen door MTV-presentatrice Nadia Palesa Poeschmann, rapper Yes-R en acteur Sergio Hasselbaink. De opdracht was om in een half jaar tijd drie boeken te lezen, net als de uitdagers. Bijna negenhonderd leerlingen slaagden daarin. Drie vmbo-leerlingen van het Comenius College uit Capelle aan den IJssel vertellen over hún Weddenschap.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

‘Voor de opening van De Weddenschap gingen wij met de hele klas naar de bibliotheek,’ vertelt Rachel (veertien jaar, 3 vmbo-basis). ‘Daar kregen we een filmpje te zien waarin drie bekende Nederlanders vertelden dat ze boeken gingen lezen. Ik vond dat heel interessant en dacht: ja, ik doe ook mee. Ik ben direct begonnen in *Maaike en Domenico* van Suzanne Wittpenning. Daarna heb ik meteen het tweede deel uit de serie gelezen. Sommige stukken daaruit zijn zo mooi dat het lijkt alsof je er echt bij bent. Als derde boek koos ik *Achtergelaten* van Suzanne Koster, omdat het lekker dik is. Het gaat over een meisje dat uit huis wordt geplaatst, terwijl ze weet dat haar stiefvader haar moeder en zusje mishandelt. Best heftig. Ik lees omdat ik het interessant vind om te ontdekken hoe andere mensen leven. Mijn vriendinnen houden niet van lezen, die hangen liever buiten rond om te roken, te kletsen en met jongens bezig te zijn. Dat vind ik ook leuk, maar ’s avonds voor ik naar bed ga, een half uurtje lezen – dat vind ik heel erg fijn.’

Angelo (veertien jaar, 3 vmbo-kader): ‘Ik had nog een paar boeken thuisliggen, dus ik dacht: ik doe ook mee met die weddenschap. Lezen haalt je Nederlands omhoog en je oefent

je Nederlandse uitspraak. Ik houd vooral van veel drama, van mooie verhalen en van gerechtigheid. Ik vind het heel belangrijk dat ik weet dat het aan het einde van het boek weer goed komt, dan kan ik daar naar uitkijken. Ik heb voor De Weddenschap drie boeken gelezen: *Pijnstillers* van Carry Slee, *En toch hield ik van hem* van Maria Landon en *Ik ben (g)een slet* van Roger Hoek. Twee boeken gaan over misbruik van meisjes. In het ene boek wordt een meisje bedreigd, in het andere boek manipuleert een jongen de foto van een meisje tot een naaktfoto en zet die op internet. Ik vind het leerzaam om te lezen wat je als meisje kan overkomen, voor protectie van mijn kinderen later. Je weet maar nooit. Als ik lees, dan voelt het alsof ik het personage zelf ben. Soms is dat lastig: ik werd er bijvoorbeeld gek van dat het meisje dat door haar vader wordt misbruikt, nog steeds van hem hield. Dat maakte me boos, ik vond dat écht niet kunnen!’

Jamie (vijftien jaar, 3 vmbo-kader): ‘Ik lees graag. Al sinds de basisschool probeer ik zo veel mogelijk te lezen, omdat ik dyslexie heb. Maar eerlijk gezegd heb ik me ingeschreven voor De Weddenschap, omdat ik die iPad wilde winnen. Ik had mijn drie boeken best snel uit: *Thirteen reasons why* van Jay Asher, *Hoe overleef ik (zonder) liefde?* van Francine Oomen en *Vlinders* van Simone van der Vlugt. *Thirteen reasons why* gaat over een meisje dat zo erg gepest wordt, dat ze zelfmoord pleegt. Ze heeft een tape opgenomen waarop ze dertien mensen aanklaagt die daaraan schuldig zijn, omdat ze wil dat ze het nooit zullen vergeten. *Vlinders* vond ik het mooiste boek van de drie. Het gaat over een meisje dat dode mensen kan zien. Die bovennatuurlijke dingen vind ik cool. Waarom ik lees? Omdat het heel erg ontspannend kan zijn. En je leert ervan als je leest over situaties die je nog zou kunnen meemaken. Dan bedenk je vast hoe je zelf zou reageren.’ ●●●

FOTO PIETER SLOETJES

PRATEN ZONDER DUBBELE PUNT P

HET VMBO DEBATTOURNOOI – Lezen is goed voor de taalvaardigheid én de spreekvaardigheid. Vanuit die gedachte werd De Weddenschap, de nieuwe leescampagne voor het vmbo, officieel afgesloten tijdens de landelijke finale van het vmbo-debattoernooi. Leerlingen van zeventien teams uit heel Nederland kwamen bijeen in het Scala College in Alphen aan den Rijn om te debatteren over stellingen rond lezen en boeken.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

In de volle aula van het Scalacollege heerst een gespannen sfeer. Debatteams en hun begeleiders staan in groepjes bijeen en spreken nog snel hun strategie door. Roy, Patrick en Koen, derdejaars vmbo van De Prinsentuin in Halsteren, hebben op school de vier stellingen al kunnen voorbereiden. Ze hopen vooral te scoren op de stelling ‘Het verbod op hard drugs is slecht,’ die is afgeleid van het boek *Latino King* van Bibi Dumon Tak. Het boek hebben ze (nog) niet gelezen, maar over drugsgebruik hebben ze uitgebreid gediscussieerd. ‘Ik vind dat drugs gelegaliseerd moeten worden,’ zegt Patrick overtuigd. ‘Het is toch je eigen lichaam?’

Felheid en humor

Het toernooi is verdeeld in drie voorrondes en een slotdebat. Rob Honig, student politicologie en Europees kampioen debatteren, zal optreden als ombudsman en geeft de deelnemers een tip mee. ‘In de eerste twee speeches van twee minuten zetten jullie je argumenten uiteen. Gebruik die argumenten niet alleen in je betoog, maar ook in de verdediging.’ Twee aan twee vertrekken de teams voor de eerste debatronde. ‘Wij gaan letten op een stukje felheid, agressie én humor,’ kondigen de juryleden aan in lokaal 9A, waar teams van het Wellantcollege in Dordrecht en de Vakschool in Tilburg het

tegen elkaar opnemen. ‘Degene die zijn argumenten het best en overtuigendst kan overbrengen, spreekt de waarheid.’ Anissa mag openen met de stelling ‘Het geven van een opvoedkundige tik is altijd verkeerd,’ een statement dat is afgeleid van *Miss Dakloos* van Lydia Rood. Ze doet dat met flair. ‘Een tik geven, geeft geen uitleg,’ is zij van mening. ‘Wie niet slaat, verdient eerder respect. Slaan betekent onmacht, een open relatie met je kind werkt beter.’ ‘Onzin,’ vindt Junior die haar betoog probeert te weerleggen. ‘Ik ben opgevoed met klappen van de slipper, en ben ik er zo slecht vanaf gekomen? Ik kijk nu wel twee keer uit voordat ik zelf iemand sla.’

Kampioen

Na drie voorrondes is het tijd voor de belangrijkste stelling van de dag: ‘Boeken lezen voor Nederlands hoort bij het vmbo.’ Is dat wel zo? De finalisten slaan elkaar met argumenten om de oren, maar de voorstanders boeken al snel een voorsprong. ‘Als je leest, kun je beter uit je woorden komen en met moeilijkere woorden praten, dus er zou zeker meer gelezen mogen worden. Je hebt daar voordeel van als je later op een sollicitatiegesprek gaat,’ stelt de woordvoerder van de François Vatelsschool in Den Haag. ‘De Nederlandse taal wordt tegenwoordig bezoedeld door sms-taal, msn-taal en de Hyves-Facebook-Twittertaal,’ voegt een teamlid daaraan toe. ‘Door het lezen van deze boeken kunnen wij onze grammatica verbeteren en onze woordenschat. Zo kunnen we weer normaal met elkaar praten zonder ff en dubbele punt p.’ Tegen zo veel overtuigingskracht kan het concurrerende team niet op. De François Vatelsschool gaat ervandoor met de manshoge, glimmende beker en mag zich een jaar lang vmbo-debatkampioen noemen. ●●●

Brief van Jowi Schmitz aan Tiuri uit *De brief voor de koning en Geheimen van het Wilde Woud*

Aan mijn dappere ridder,

Mijn beste vriend heet Tiuri. Hij is ongelooflijk dapper en kan heel goed paardrijden. Zelfs als er een pijl uit zijn borst steekt loopt hij bloedend het pad af naar de gong om de wereld te waarschuwen tegen de ruiters in rood en zwart.

We zwierven jarenlang samen over de wereld. Niet Piak, maar ik was zijn schildknaap. We versloegen vijanden en hielpen onschuldige dorpelingen en prachtige jonkvrouwen. De grootste gevaren trotseerden we voor de allergrootste beloning: uiteindelijk kwam alles goed. Want wij bezaten de magische eigenschappen: we waren dapper, trouw en eerlijk.

Soms, als ik in een koortsdroom even uit het wilde woud verdween en plots op school ontwaakte, paste ik mijn magische kwaliteiten onmiddellijk toe. Gevechten werden door mij beslecht of begonnen, maar alléén als dat noodzakelijk en rechtvaardig was. Ik bestreed misstanden, hoe groter hoe beter.

Toen ik op mijn tiende met mijn roeibootje het Tjeukemeer op koerste om te strijden tegen de walvismoordenaars, werd het volgens mijn ouders tijd voor een kinderpsycholoog. Ze vreesden mijn zwart-witte neiging de wereld in één keer tot een betere plek te maken en als er iemand is die de overzichtelijke strijd tussen goed en kwaad tot een grijze berg nuances weet terug te brengen, dan is dat de kinderpsycholoog. Ik moest op zoek naar de walvismoordenaar in mezelf en als ik hem tegenkwam moest ik hem de hand schudden. Want 'alles heeft goede en slechte kanten'.

Om mijn verwarring te compenseren zat ik nachtenlang in mijn nachtpon in het open zolderraam, om mezelf tegen de kou te harden. Maar ook dat geheim werd door mijn ouders genadeloos doorgespeeld. Ik moest houden van mezelf, zei de psycholoog. Blijkbaar ging dat niet samen met ritterlijke beproevingen.

Zo werd Tiuri bedolven door puberboeken over verslaafde meisjes die jatten en het toch goed bedoelen. Over jaloerse vriendinnen die elkaars vriendje afpikken en daar niets aan kunnen doen.

Ik deed alsof ik me gewonnen gaf want ik besepte: als de vijand almachtig is, moet je je neerleggen bij gevangenschap. Dan is het een kwestie van manmoedig de tijd doorstaan.

Maar wat knaagde: ik wist niet of Tiuri begreep dat mijn verdwijning onvrijwillig was. Ik had hem niet verraden, ik was overmeesterd.

Het beleg duurt nu al bijna dertig jaar, en vanaf het begin gebruik ik alle middelen die ik heb om berichten de wereld in te sturen. Ik trommel urenlang op mijn trommel en luister ingespannen of ik antwoord hoor. Ik stop brieven in flessen of schrijf ze op achterkanten van tijdschriften. Alles om Tiuri te laten weten: ik ben er nog. Ik weet dat je zult komen. Op een dag ruk jij, gezeten op je zwarte paard Ardanwen, de tralies uit mijn kerker. Ik beloof je dat ik tot die tijd dapper en eerlijk en trouw zal zijn. Ik hou vol, want alleen dan komt uiteindelijk alles goed.

Je trouwe schildknaap,

Jowi Schmitz

Jowi Schmitz debuteerde in 2005 als schrijfster voor volwassenen met Leopold, twee jaar later gevolgd door Kus van je zus. Vorig jaar verscheen haar eerste kinderboek Ik heet Olivia en daar kan ik ook niks aan doen, dat zeer lovend werd ontvangen.